...НУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

45-дахи жэлээ гарана.

...УРЯАД ҮНЭН

...Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

(11726) | 1968 оной июниин 2, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

Энэ зураг дээрэ Бэшүүрэй совхозой түрүү хонишодой нэгэн Ирина Перловскаяе харанат. Ирина Семеновна Андрей нүхэртэнгөө суг зургаадахи жэлээ хони харууhална. Мүнөө жэл үбгэ hамган хоёр орой ганса хурьгашантай хүдэлжэ гараа. Тиибэшье энэ отарын хонишод ажалдаа амжалта туйлажа шадаа. Отара дээрэхи 500 эхэ хониҺоонь 450 гаран хурьган абтаба. Хурьгадынь мандагар томоор түлжүүлэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хонишон И. С. Перловская.

Э. ЛАПИНАЙ фото.

hААЛИШАД! ЗУНАЙ ҮЕДЭ ҮНЕЭН БҮРИhӨӨ 1000 ЛИТР hҮ hААХЫН ТҮЛӨӨ МҮРЫСЭЕ!

...АЛУУНААР ДЭМЖЭБЭ

...РБЭН hАРА СОО ҮНЕЭН БҮРИhӨӨ 1100 ...—иимэ зорилго Хяагтын аймагай «Дружба» кол... hаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд урдаа ...а.

...рын hүүлэй энэ үдэр ... hаалишад болон мал ...дта ёhотойл hайндэр ...рөө. Тэдэнэр урдынхи...рүбтэ бэшэ, харин фер...дэ зуhаланда дүтэ ...ийн сэсэрлиг мойhото ...йдо сугларжа, жэлэй ...йшо хэhэн ажалайнгаа ...оод, саашанхи зориго...дорхойлhон байна.

...сагаан сэсэгүүдээр бүр...үндэр модонуудай хоо...татагдаhан лозунгнууд ...зүблөөнэй удхые то...айлжэ үгэнэ. hаалишад ...hарын хугасаада үнеэн ...1100 литр hү hаахын ...рысөөндэ оролсоё!»—гэ...бүд дээрэ бэшэгдэhэн ...г уряална. Уласхоорон...л тухай КПСС-эй рай...опагандист С. Бадмае... үнгэргэhэнэй hүүлээр, ...парткомой секретарь ...енжапов малшадай зүб...эдэ, главна зоотехник ...моновто үгэ үгэнэ.

...гэхэ Октябриин 50 жэлэй ойн баярай жэлдэ манай колхоз hү hааха, гүрэндэ худалдаха түсэбүүдээ холо үлүүлэн дүүргээ hэн. hүүлэй жэлнүүдтэ үнеэдэй ашаг шэмые дээшэлүүлhэн ушар болбол hаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй оролдосотой hайнаар хүдэлhэнэй, дүршэл болон мэргэжэл шадабария дээшэлүүлhэнэй аша үрэ болоно гээшэ,—гэжэ нүхэр Артомонов тэмдэглэбэ.—Энэ жэлдэ бидэ ехэ хараа түсэбүүдтэйбди. Тиимэhээ ажалаа заашье hуларуулангүй, hанаhан зориhондоо хүрэхэ ёhотойбди. hү абаха нэгэдэхи кварталай түсэб 104, гүрэндэ худалдалгаар 134 процент дүүргэгдээ. hаагдаhан hүнэймнай 90 процентнь худалдагдана. hү hаалгаа үшөөшье дээшэлүүлхэ арга боломжо манда бии. Зунай hаранууд эгээл ехэ арга боломжо олгоно бшуу. Тиимэ тулада үнеэдээ үдэр hүнигүй бэлшээхэ, үдэртэ гурба дахин hааха шухала. Хүхэ ногооной хүшөөр hү шэмээе нэмээжэ байhан үнеэдые гурба дахин hаадаг болоhонhоомнай хойшо hүүлэй үдэрнүүдтэ МТФ бүхэн дээрэ 200—250 литр hүн үлүү ехээр hаагдадаг болоо. Имагтал энээнэй аша туhаар манай колхоз гүрэндэ hү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб хори гаран хоногоор уридшалан дүүргэхэ аргатай боложо байна. Харин зунай дүрбэн hарын туршада үнеэн бүриhөө 1000 литр hү hааха гэhэн үүсхэлые дэмжэжэ, энэ зорилгодо хүрэжэ шадабал, колхознай жэлэйнгээ түсэб болзорhоонь урид амжалтатайгаар дүүргэжэ шадахань лабтай.

Удаань нэгэдэхи отделениие эрхилэгшэ А. В. Вавилкин үгэ хэлэбэ.

— hая аймагай «Ленинэй туг» газетэдэ толилогдоhон түрүү hаалишадай списогто манай Ехэ-Хүдэриин фермын булта шахуу hаалишад оролсоhон байхые харахада аргагүй баясамаар байгаа. Тус фермын үнеэн бүриhөө дундаэргээр 4 hарын туршада 549 литр hүн hаагдаа. Эрхимлэжэ ябаhан hаалишад А. М. Полуянова —792, З. И. Бузина — 775, М. Колодина—711, А. Жукова 702 литр hү hааhан. Ехэ-Хүдэриин МТФ зунай бэлшээриин үедэ үнеэнhээ мянга нэгэ зуун литр hү hааха бүрин арга боломжотой байhаниинь ажал хэрэгүүд дээрэhээнь эли харагдана,—гэжэ эрхилэгшэ hанамжалба.

hүүлээрнь Ехэ-Хүдэриин фермын hаалишан М. Г. Колодина үгэ абажа бултанай урда гарана.

— Нёдондо үнеэн бүриhөө 2000 шахуу литр hү hаажа, уялгаяа үлүүлэн дүүргээ hэм. Тиин энэ жэлдэ дутуугүй амжалта туйлаха hанаатайб,—гэжэ тэрэ хэлэнэ.—Энэ хэрэгтэ зунай hаранууд шиидхэхы ехэ үүргэ дүүргэхэ байна. Тиимэhээ республика доторoo үүсхэл гаргаhан hаалишад болон мал адуулагшадай жэшээгээр зунай бэлшээриин үедэ үнеэнhээ 1000 гаран литр заатагүй hаахаар шиидэбэб.

Мүн энэ hаалишанай үгые Л. Перевалова баhал дэмжэнэ:

— Үнгэрhэн жэлдэ үнеэн бүриhөө 2350 литр hү hаахадаа, 1000 литрыень зунай hарануудта hаагаа hэм. Тиин мүнөө жэлдэшье энээндээ хүрэхэ зорилготойб. Манай фермын hаалишан бүхэндэ иимэ арга боломжо бии. Энээнээ дүүрэн хэрэглэжэ, үнеэдэйнгээ hү шэмэ дээшэлүүлхын түлөө бүхы хүсөөрөө оролдохобди,—гэжэ мэдүүлбэ.

Колхозой hү hаалиин хүдэлмэрилэгшэд дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга баталан абаа. Улаан-Гангын МТФ жэлэйнгээ түсэб августын 25-да, Ехэ-Хүдэриин МТФ-гэй коллектив сентябриин 20 болотор дүүргэхээр шиидэбэ. Бэлшээриин ногооноhоо гадна, малдаа эhээтдэhэн hолоомо, концентрат үгэлсэжэ байха болоно. 100 гектар ногоон конвейер таригданхай. Үнеэдые hайнаар бэлшээн харууhалhанай, гурба дахин hааhанай аша туhаар «Дружба» колхозой hаалишад болон мал адуулагшад үндэр уялгаяа дүүргэхэбди гэжэ тэмдэглэбэ. Мүн зунай мүрысөөндэ түрүүлhэн hаалишад болон мал адуулагшадта курортдо ошохо 2 путёвко, 3 часы шан үгэхөөр тогтоогдоо. Июниин 1-hээ хойшо түсэбhөө гадуур hү hааhан hаалишадта 10 процент дээгүүр салин түлэгдэхэ гурим батагалгдаа.

Социалис мүрысөөндэ түрүүлhэн Ехэ-Хүдэриин МТФ-гэй коллективтэ дамжуулгын Улаан туг, түрүү hаалишадта вымпелнүүд, үнэтэй шангуудай барюулагдаhанай hүүлээр хүгжэм наадан эмхидхэгдэбэ.

hаалишад болон мал адуулагшадай зүблөөндэ хабаадагшад Загарайн аймагай Эрхирэгэй совхозой, Улаан-Үдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой hаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй гаргаhан үүсхэлые халуунаар дэмжээд, зунай бэлшээриин үедэ hү ехээр hаахын түлөө мүрысөөндэ бултааран оролсохо гэжэ шиидэбэ.

А. СУРМАЧ.

...АБАН ...ЭЛЫЕ— ...БОЛЗОРhОО УРИД!

...ҮШҮҮЛЭЙ ...ЭР ГЭДЭ

...уялгаяа заатагүй дүүр...н үгэдөө хүрэхын тү...Үдын шэлэй заводой ...д ехээр оролдоно. ...ые декабриин 25-да ...абариhаа гадуур 200 ...лжэн метр сонхын ...рилхэ уялгаяа дүүр...тэдэнэр хүсэ шадалаа ...байна.

...эй гурбадахи жэлэй ...нгэрбэ. Шэлэй заво...в табан hарын түсэ...оонь дүрбэн хоногоор ...дүүргээ. Жэлэй эхин...даабариhаа гадуур 74 ...лжэн метр сонхын ...рилэгдэбэ. Мүн түсэб... 16 мянган дүрбэлжэн ...ын шэл гаргагдаа. ...хүдэлмэрилэгшэд социа...дэ оролсоходоо, арга ...тодорхойлhон, шэнэ ...тээн гаргаха гэжэ ха... Энэ жэлэй туршада ...дүрбэлжэн метр стали...рилхэ уялга абаад, ...туршада 11 мянган ...метр хэрэглэгшэдтэнь ...байна.

...бүтээн гаргадаг про...хизаар, областьнууд...нэ. Сонхын, витри...сталинит хэрэглэгшэд...най hарын түсэб 102 ...дүүргэдэбэ.

С. АЮШЕЕВА.

МАНАЙХИНШЬЕ МҮРЫСЭХӨӨР БЭЛЭН

Үхэр малай хүхэ ногоондо бэлшэхэ хаhа—зунай дүрбэ hарада үнеэн бүриhөө мянган килограмм hү hаахын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлэе гэhэн Эрхирэгэй, Харганаагай hаалишадай үүсхэл манай колхозой hаалиин фермэнүүдтэ үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэжэ байна.

hаяхан Шэнэ-Бэрээн тосхоной hаалиин нэгэдэхи гүүртынхид улаан булан соотоо сугларжа, жэлэй үнгэрhэн таба hарын дүн согсолоо, саашадаа hү бүри ехээр hааха ямар арга боломжотой байhан тухайгаа хөөрэлдөө. Колхозой түрүү hаалишадай нэгэн Клавдия Телешева бултанhаа урид бодоод, иигэжэ хэлэбэ:

— Зунай сагта үнеэдhээ шадаал hаа ехэ hү hааха гээшэ тон зүб. Тэрэнэй түлөө мүрысэхэл ёhотойбди. Би өөрынгөө арга боломжые hайса тооложо томиржо үзөөб. Хэрбээ мүнөө үнеэн бүриhөө үдэртөө 7—7,5 литр hү hаажа байбал, иигээд июнь соо малай хүхэ ногоондо садахада 8,5 килограмм hү алгадгүй hааха аргатайб. hаяар үшөө гурбан үнеэмни түрэхэнь. Тоолоод үзэхэдэм, дүрбэ hара соо үнеэн бүриhөө 1270 килограмм hү hаахаар байнаб.

Тэрэнэй удаа дүршэлтэй бэрхэ hаалишад Феврония Трофимова, Екатерина Афанасьева гэгшэд бодожо, энэ үе соо баhал үнеэн бүриhөө 1170—1250 килограмм hү hаахын түлөө мүрысэхэмнай гэжэ социалис уялга абаа.

Эдэ түрүү hаалишадай жэшээе hайшаан дэмжэжэ, энэ гүүртынхид бултаараа зунай үедэ үнеэн бүриhөө 1160 килограммhаа доошо бэшэ hү hаахын түлөө тэмсэхэ гэжэ шиидэ. Эды шэнээн hү hааха арга боломжо тус фермэдэ бии гү? Бии. Тус гүүртэ жэлэй эхинhээ хойшо үнеэн бүриhөө 970 килограмм hү hаагаа. Мүнөөшье hү hаалинь нэмэжэ байна. Үнеэдтэ гараhан hүнэйнь литр бүхэндэ 300 грамм талха тарянай зүйл эhээжэ, буйлуулжа үгэнэ. Тэрэнээ июниин барагдатар эдюулхэ юм. Үнеэдээ үдэр hүнигүй адуулха, бэлшээриень зохидоор хубаажа, hэлгүүлжэ байгаад ногооень эдюулхэ байна. Нэмэлтэ ногоон тэжээлдэ гэжэ тариhан ургамалаа июль соо сабшажа малдаа эдюулхэ зорилготой.

Тэрээнhээ гадна, колхозой правлени, партком hаалишад, малшадтаа али болохо туhаламжа хүргэхэ байhаниинь элитэ. Зунай үедэ hү ехээр hаахын түлөө мүрысөөнэй гурим шэнээр зохёожо, хүн зониие урмашуулха хэмжээнүүдые баталаабди. Эдэ үдэрнүүдтэ тус гүүртын политинформатор, тосхоной библиотекые даагша Нина Дмитриева hаалишадай социалис уялга, үдэр, hара бүри hү hааха түсэб, даабарииень, мүрысөөнэй гурим гэхэ мэтые гоёор, тодо hайнаар зураад, эли газарта үлгөө. Мүн гүүртын тоо бүридхэгшэдтэй хамта hаалишадай үдэр бүриин ажалай дүн согсолно, тусхай самбарта бэшэнэ.

Мүнөө колхозой бусад гүүртэнүүд зунай hарануудта hү ехээр hаахын түлөө мүрысөөндэ оролсохоор өөhэдынгөө арга боломжые үшөө дахин наринаар тоолоно, hү hаали дээшэлүүлхэ талаар хэрэглэгдээтүй нөөсэнүүдые бэдэржэ байна.

Н. ЗАИГРАЕВ,
Загарайн аймагай «Гигант» колхозой парткомой секретарь.

Табан жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэхын түлөө Улаан-Үдын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой тахяашад шармайн ажалланад.

Артелиин 3400 тахяае коммунис ажалай ударнигууд Ольга Сапунова, Екатерина Гордеева, Ирина Лобанова гэгшэд харууhална.

— Зунай hайхан саг ерэжэ, тахяашадай халуун хаhа ерэнхэй, — гэжэ Ольга Сапунова хөөрэнэ.

Үнгэрэгшэ жэл тахяа бүхэнhөө 101 үндэгэ абажа, түсэбөө 120 процентээр дүүргэhэн эндэхи тахяашад байгша ондо тахяа бүриhөө 105 үндэгэ абаха түсэбтэй юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тус колхозой тахяашад Е. Гордеева ажал дээрээ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТҮСЭБhӨӨ ГАДУУР ЕХЭ МОДОН

«Забайкаллес» комбинадай түрүү леспромхозуүд модо бэлдэхэ, шэрэхэ таба hарынгаа түсэбые болзорhоонь хэдэн хоногоор уридшалан дүүргэнхэй.

Тэдэнэр түсэбөө дүүргээд, даабариhаа гадуур ехэ модо бэлдэжэ, Эхэ оронойнгоо шэнэ барилгануудта элүүлжэ байна.

Жэшээлхэдэ, Хурамхаанай леспромхозой модошод таба hарын даабариhаа гадуур 9500 кубометр, Байгалай леспромхоз 5100 кубометр, мүн Хандагайн, Онёогой, Ардасаанай леспромхозуүд 2000 кубометрhээ үлүү ехэ модо бэлдэhэн байна.

Табан жэлэй түсэбые болзорhоонь урид, абаhан социалис уялгаяа дүүргэхэ гэhэн мүрысөөн модошодой дунда үргэнөөр дэлгэрээ. Модо бэлдхэхэдээ, шэрэхэдээ шэнэ онол арга, түрүү технологи хэрэглэдэг модошод амжалта туйлана.

А. БАСАНОВ,
«Забайкаллес» комбинадай хүдэлмэрилэгшэ.

...УРУЗЫН ТАРИЛГА ДЭЭРЭ

...а халуунай эхилбэ...н дээрэ ажалай охин ... Механизаторнууд ..., тарялангаа буртаг ...hэрлэнэ, тэжээлэй ур... тарина.

...туршалга-үйлэдбэрил... кукурузашан Цырен ...удэрнүүдтэ 148 гек...кукуруза тарина. Энэ ...ктар бүхэн 300 ки...магай уhаар унда..., тарилгын урда бур... сэбэрлэгдэжэ бор... юм.

... Очиров кукуруза ...аа үрэжэл hайнтай болгожо шадаа,—гээд эндэхи агроном Николай Федоров хөөрэнэ.

— Кукурузын үндэр ургаса абажа, ажахынгаа hаалишадые баярлуулхын тула бүхы хүсөөрөө оролдохоб, мүнөө зундаа саг болзорынь алдангүй зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэжэ байхаб,—гэжэ Очиров хөөрэнэ.

Зунай наран үдэр бүри шангаар шаража, ургамалда hайнаар нүлөөлнэ. Полиин саагуур таригдаhан шэниисын эшэ газараа хушанхай, үргэлжэ ногоорон харагдана. Арбаад хоноод байхада эндэшье кукуруза бултайжа, мүн лэ газараа хушаха юм.

М. ОЗДОНОЕВ.

ПОЛЕВОЙ СТАНУУДААР ХАРГЫТАЙ

Полевой станууд, бригадануудаар уран hайханай бүлгэмэй артистнуудай дуун, баянай хүгжэм талын намжаа дайдын шубуудай ирагуу жэрьеэнтэй ниилэн зэдэлнэ. Хяагта городой Соёлой байшангай агитбригадын гэшүүд аймагайнтаа колхоз, совхозуудаар концерт табижа ябана.

Хяагтын, Пограничина совхозуудта тэдэнэр ошоо. Бүрдэн, Субэгтэ болон бусад нютагуудта концерт харуулаа. Калинишна, Хяагтын Адаг нютагуудта тарьяашад, механизаторнууд элдэбэй концерт hайшаан хараба.

Тамир, Унгурхуй газарнуудаар ябажа, агитбригадынхид концерт табихаар түсэбтэй.

Шара Голой Соёлой байшангай агитбригадын гэшүүд Ангастай, Сагаан Шулуутайда, Ехэ-Хүдэриин Соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэд «Дружба» колхозой полевой станда концерт харуулба.

С. КЛИМОВ.

ХАНИ ЁhОНОЙ АЯНШАЛГА ДҮҮРЭБЭ

СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Германиин Демократическа Республикын Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Вальтер Ульбрихт түрүүтэй ГДР-эй партийно-правительственна делегаци майн 31-дэ Москваhаа түрэл оронoo бусаба.

Нүхэд А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, П. Н. Демичев, К. Ф. Катушев болон бусад тусхай тушаалта хүнүүд ГДР-эй делегациие аэродром дээрэhээ мордохуулаа.

ГДР-эй партийно-правительственна делегациин СССР-тэ айлшалhан тухай

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй уряалаар Германиин Демократическа Республикын партийно-правительственна делегаци майн 29—31-дэ СССР-тэ айлшалаа.

Советскэ Союзай Коммунис партиин, правительствын хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшадай болон ГДР-эй партийно-правительственна делегациин хоорондо уулзалга ба хэлсээнүүд болоо.

Хэлсээндэ иимэ хүнүүд хабаадаа гээд хамтын коммюнике соо хэлэгдэнэ:

Советскэ талаhаа—КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. А. Суслов, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, секретарь П. Н. Демичев, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев болон бусад;

ГДР-эй талаhаа—СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ульбрихт, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Штоф, СЕПГ-гэй ЦК-гай секретарь Э. Хонеккер, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, секретарь Г. Миттаг, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, секретарь А. Норден ба бусад.

Хоёр ороной хоорондохи аха дүүгэй харилсаа холбоо саашадань хүгжөөлгэдэ хамаатай хэдэн олон асуудалнууд хани ёhоной, үгээ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрhэн хэлсээнүүдэй үедэ зүбшэн хэлсэгдээ гээд коммюнике соогоо тэмдэглэгдэнэ. Советскэ Союзда, ГДР-тэ коммунис ба социалис байгуулалтын ямараар бэелүүлэгдэжэ байhан тухай, партинууд ба арадуудайнь гол анхаралаа хандуулжа байдаг дотоодын хүгжэлтын шухалын шухала асуудалнуудые яажа шиидхэдэг тухайгаа делегацинууд бэе бэедээ дуулгалсаа.

Нягта хани харилсаа саашадань хүгжөөхэ талаар партийно-правительственна делегацинуудай хоорондо Москвада үнгэрэгшэ жэлэй декабрь hарада болоhон хэлсээнүүдэй хараалhан хэмжээнүүдэй хэрэг дээрэ амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байhан тухай hаналаа хананги байhан тухайгаа хэлсээндэ хабаадагшад элирхэйлэн мэдүүлээ. Экономическа, научно-техническэ харилсаануудай шэнэ шэнэ аргануудые хэрэглэхэ тухай али али тала үгээ ойлголсоо.

Уласхоорондын асуудалнуудые хаража үзэхэдөө социализмын, эб найрамдалай бүхы хүсэнүүдэй hэримжые дээшэлүүлхэ, империализмын ехээр hанаашалга гаргажа байhан үедэ эдэ хүсэнүүдэй зэргые нягтаар жагсааха, тэрэшэлэн социализмын оронуудые hуларуулха зорилгоор империализмын хэдэг hэдэлгэнүүдтэ эсэргүүтээр соёл сурталай эбсэшэгүй тэмсэл хэхэ гээшэ тусгаар шухала удха шанартай.

Аха дүү Вьетнамай Демократическа Республикада али бүхы шухала туhаламжа үзүүлхэ, империалис эзэрхэг түримхэйшүүлые илалта түгэлдэрөөр сухарюулан сохихо гэжэ эрмэлзэжэ байhанаа хоёр тала шууд сэхээр лаблан баталаа гээд коммюнике соо хэлэгдэнэ.

Европодохи эб найрамдал, аюулгүй байдал хангаха асуудалнуудта али али тала тусгаар анхарал хандуулаа. Европодохи дайнай хойто тээхи байгууламжые hуларуулха зорилгоор ФРГ-гэй мүнөөнэй хүтэлбэриин баримталдаг хараа шэглэл Баруун Германиин дотоодын хүгжэлтэдэ гай түбэг болохоёо байhантай нягта холбоотой гэжэ тэмдэглэгдэhэн байна.

Онсо хуулинуудые бундестагай баталан абалгаhаа уламжалан Европын гүрэнүүдэй аюулгүй байдалда ехэ хойшолон ушаруулна, ФРГ-гэй эзэрхэг түримхэй политикые гэршэлжэ үгэнэ, ФРГ-гэй арадуудай ажабайдалай аша туhада харюусаагүй.

Потсдамска хэлсээнэй демократическа амгалан шэнжэтэй гол ёhонуудта үнэн сэхэ байдаг Советскэ Союз, Германиин Демократическа Республика хадаа Европын түбтэ шэнэ түхэлэй фашизмын ба эзэрхэг түримхэй ябуулгын гуламтые үргэдхүүлхэгүйн тулада өөhэдhөө дулдыдаха бүхы ябуулгануудые бусад аха дүү оронуудтай хамта хэхээр хүсэд шиидэнги байhанаа хоёр тала мэдүүлээ.

Уласхоорондын мүнөөнэй оршон байдалда социалис оронуудай аюулгүй байдалые хангахын тулада Варшавска договорой—НАТО гэжэ сэрэгэй бүлэглэлдэ нэгэдэhэн империалис хүсэнүүдэй социализмын оронуудта эсэргүүгээр хэдэг hүйдхэлтэ ябуулгануудай, эзэрхэг түримхэй эрмэлзэлгэнүүдэй замда найдамтай hаад хаалта боложо үгэдэг организацинуудые бэхижүүлхэ хэрэгтэй.

Хоёр партиин хоорондо тогтоhон аха дүүгэй холбоо барисаае, социалис хани нэгэдэлэй оронуудай, дэлхэйн коммунис, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нягта жагсаалые марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын үндэhэ hуури дээрэ шууд сэхээр бэхижүүлхые КПСС ба СЕПГ нэгэн hаналтайгаар эрмэлзэнэ гээд коммюнике соо заагдана.

ДРВ-гэй БА США-гай ТҮЛӨӨЛЭГШЭДЭЙ ТУСХАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

ПАРИЖ. (ТАСС). Вьетнамай Демократическа Республикын ба Америкын Холбоото Штадуудай хоорондохи зургаадахи тусхай хөөрэлдөөн Парижда болоод дүүрэбэ.

Түрэл оронoo бусаба

ЧССР-эй Культурын ба информациин министр Мирослав Галушка Россин Федерацида чехословак үдэрнүүдые нээлгын ёhололдо хабаадалсаад, түрэл оронoo бусахаяа майн 31-дэ Москваhаа мордобо.

(ТАСС).

«КОСМОС-222» НИИДЭБЭ

ТАСС-ай мэдээсэл

Газарые тойрон дабшадаг «Космос-222» гэжэ ээлжээтэ хэмэл одон 1968 оной майн 30-да Советскэ Союзhаа табигдаба. 1962 оной мартын 16-да ТАСС-ай соносхоhон программын ёhоор замбуулинай дайдые саашадань шэнжэлхэдэ шухала болохо научна аппаратура одон дээрэ тодхогдонхой.

ШЭНЭ САГАЙ ШЭНЖЭ

Үрдүүрээ үргэн ехэнүүд сонхотой хониной байрын үбэртэ хоёр айлай байдаг шэнээргэ гэр сайбалзана. Хотын ара бэедэ бишыхан баханада газетэ, журнал хэдэг сэнхир хүхэ ящик суургатай харагдана. Эндэ үдэр бүри аймагай центрһээ ябадаг почтын автомашина тогтожо, хонишоной захиһан газетэ, журналнуудые тэрээн руу хэжэрхинэ.

Хонёо бэлшээриһээ дахуулжа газаагаа оруулһаар лэ Даша-Цырен Нимаевич почтоёо ошожо абадаг заншалтай. Эгээл энэ үедэнь бидэнэр дайралдаабди.

Хэдэн олон газетэ, журналнуудые тэбэреэд, ахалагша хонишон гэргээ ороо һэн. Ямар газета, журналнуудые захижа абанабта гэжэ һонирхоходо:

— «Огонёк», «Крокодил», «Работница», «Агитатор», «Овцеводство» журналнуудые, «Сельская жизнь», «Правда Бурятии» газетэнүүдые абанаб,—гээд, коммунист хонишон харюусаа һэн.

— Юрэдөө ямаршье инженер, зоотехнигһээ дутуугүй олон газетэ. журнал абадаг байнат,—гэжэ ажаглахада, тэрэ нигэжэ нэмэбэ:

— Үшөө «Байгал» журнал, «Буряад үнэн» газетэ захиха һанаатайб.

Иимэ олон газетэ, журнал абаад, тэрэнээ хэдыдэнь уншажа үрдидэг хаб?

— Бүхэли үдэртөө хонидоо бэлшээжэ ябахадаа юу хэжэ һуухабши. Эдэнээл абаад ябахаш. Үдэшэндоо нилээд ехэ саг бии,—гэбэ.

Эхэ орон дотороо, хилын саана боложо байһан һонинуудые Даша-Цырен Нимаевич гол түлэб мэдээд лэ ябана. Түрүү хонишод, малшадай дүршэлтэй танилсадаг, эрдэмэй туйлалтануудаар һонирхоно.

Хажуугаарнь ахалагша хонишон спортын һонинуудые алдангүй анхарна. Илангаяа футболой дүнгүүдһээ хожомдодоггүй, хүнүүдтэй адли һанаагаа зобожол ябадаг байба.

— «Огонёк» журналда «Смольнын туяан» гэжэ угаа һонирхолтой, ухаа абамаар статья толилогдоо,—гээд хонишон журналаа гаргана.

Юрэдөө Даша-Цырен Нимаевичтай нам һуужа зугаалбал, угаа олон юумэ мэдэхэ, тиигээд үшөөл юумэ ойлгожо, мэдэжэ абаха гэжэ оролдодог хүн байшоо.

Коммунист хүн гээшэ иимэл, юумэ тоотонии ойлгохо, мэдэхэ гэжэ ябахал ёһотой ха юм. Даша-Цырен бүри хорин жэлэй урда тээ Эсэгэ ороноо хамгаалха Агуу ехэ дайнай үедэ өөрынгөө хуби заяае Коммунис партитаяа холбоһон.

— 1943 ондо Калининска фронт дээрэ фашистнуудтай дайлалдажа ябахадаа партиин гэшүүн болоһон хүм,—гэжэ хонишон һанаандаа оруулна.

Тэрэ сагһаа хойшо бүхы сэдьхэл зүрхэеэ, хүсэ шадалаа арадай һайхан хэрэгтэ зорюулаа. Дайнай хэдэн аюултай газараар ябажа, старшина зэргэтэй болоһон, үбсүүндээ Улаан Одоной, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай орденууд болон «Баатаршалгын түлөө», «Дайшалхы габьяагай түлөө», «Берлин абаһанай түлөө» болон бусад хэдэн медаль зүүжэ, «дайсанаа даража, даагаа һүүлдэжэ» нютагтаа ерээ бэлэй.

Дайнай үеын орден, медальнуудаа, погонуудаа, зүүжэ ябаһан хэдэн хуушан часынуудаа зохидоор хадагалдаг хүн байба.

— Ашанар, зээнэрни хаража, һонирхохо байхал гэжэ эдэ бүгэдые хадагалжа байгшаб,—гээд, хонишон баяртайгаар тэдэнээ харуулна.

Нютагаа бусажа ерээд, коммунист Даша-Цырен Нимаев түрэл колхоздоо малай фермэ даагшаар, нэгэн доро партийна эхин организациин секретаряар хүдэлөө. Удаань тэрэнийе сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшээр һунгаһан юм.

— 1964 ондо сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшээр хүдэлжэ байтараа «үйлэдбэри дээрэ хүдэлхэм, эгээл гээгдэнги участок үгыт» гэһэн мэдүүлгэ баряа һэн. Тиихэдэнь Даша-Цыренэй хонишон болгоо һэмди,—гэжэ «Эрдэм» совхозой парткомой секретарь Базарсада Базаргармаев тайлбарилан хэлэбэ.

Дурлажа ороһон ажалдаа Долгор һамгантаяа хоюулан амжалтатайгаар хүдэлөө. Түлгэнүүдээ гарзагүйгөөр ондо оруулһанай түлөө жэл бүри нэмэлтэ түлбэридэ арбаад хурьга абажа байгаа. Хонидтоо хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл өөһэдынгөө хүсөөр бэлэдхэжэ абана. Үбһэеэ бүхыдэнь шарга дээрэ һурилнэ.

— Нёдондо 12 һүри үбһэ, 500 центнер зелёнко суглуулжа абаа һэмди. Талха таряанай зүйл совхознай үгөө,—гээд, ахалагша хонишон харюусаба.

Урзанда абаһан эмэ хурьгадаа һайнаар түлжүүлээд, тэдэнэр түлгэдэнь ороондо оруулжа, мүнөө жэл түрүүшынхеэ түлыень абаһан байна. 530 түлгэһөө түсэбэй ёһоор 424 хурьга абаха ёһотой. Энэ түсэбөө тэдэнэр апрель һарада дүүргэнхэй.

Нигэжэ коммунист хонишон ном һудар уншажа, радио шагнажа үрдеэд, даалгагдаһан малаа жэншэдгүй харууһална. Байгша ондо түрүүшынхеэ түрэһэн түлгэнүүдэй зуун толгой бүриһөө 80 гаран хурьга түлжүүлбэ.

Хонишодой хүбүүд, басагад томонууд болонхой. Людмила басаганиинь дунда һургуули дүүргээд, гэрээр дүүрэн үхибүүдтэй болоод, золтой, жаргалтай ажаһуудаг. Валентина басаганиинь институт дүүргээд, Сэлэнгын аймагта математикын багшаар ажаллана. Дунда һургуули дүүргээд, сэрэгэй албанда мордоһон Баатар хүбүүниинь һаяар табигдажа, гэртээ ерэхэ болоо. Хүбүүниинь жолоошон мэргэжэлтэй. Энэл даа юрын малшанай хуби заяан.

Совет үе сагта хүн бүхэнэй урда үргэн харгы нээлгэтэй. Залхуурангүй, оролдосотой һайнаар оролдоод ябаһан хүн бүхэн һанаһандаа хүрэхэ аргатай ха юм.

Б. ГЫЛЫКОВ.
Мухар-Шэбэрэй аймаг.

БЭЛЭДХЭЛ ҺАЙНТАЙГААР...

Һаяхан «Дружба» колхоздо политическэ һуралсалай түгэсхэлэй хэшээлнүүд аймаг дотороо эгээн түрүүн боложе үнгэрбэ. Эндэ бүхыдөө 5 кружок болон эхин политһургуулида 130 хүн—коммунистнуудһаа гадна, партийнабэшэ эдэбхитэд, мэргэжэлтэд, нютагай интеллигенци һуралсажа гараһан байна. Политическэ һуралсалай жэлэй хэр үнгэрһэниие, һурагшадай эрдэмээ али зэргээр дээшэлүүлһэниие хэдэн газарнуудта боложе үнгэрһэн хэшээлнүүд харуулба.

Колхозой правлениин дэргэдэхи КПСС-эй түүхэ шудалха һургуулиин түгэсхэлэй хэшээл урдынхидаа адли үдэшын 7 часта эхилээ. Залуу пропагандист Н. Г. Доржиев сугларһан 12 шагнагшадаа бултыень бүридхөөд, һуралсалай программын ёһоор табигдаһан гол асуудалнууд тушаа яажа харюусаха, ямар зүйлнүүдтэ онсо анхарал хандуулха тухай һануулан хэлэнэ. Тиигээд түрүүшын асуудалда харюусахые дурадхаба.

Колхозой бухгалтер А. П. Медведев үгэ абажа, партиин түүхын юу үзэлэгые, мүн тэрэниие шудалха удха шанарые тодорхойлон хэлэбэ. Тиихэ зуураа, олон түмэн зоной аша туһада шэнэ байдал тогтоохын тула Коммунис партиин туйлажа гараһан алдарта зам тухай, мүн хариин оронуудтахи коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудта КПСС-эй түүхэтэ ажал ябуулгын үнэтэй дүй дүршэл хэды ехэ нүлөө үзүүлжэ байһан тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө.

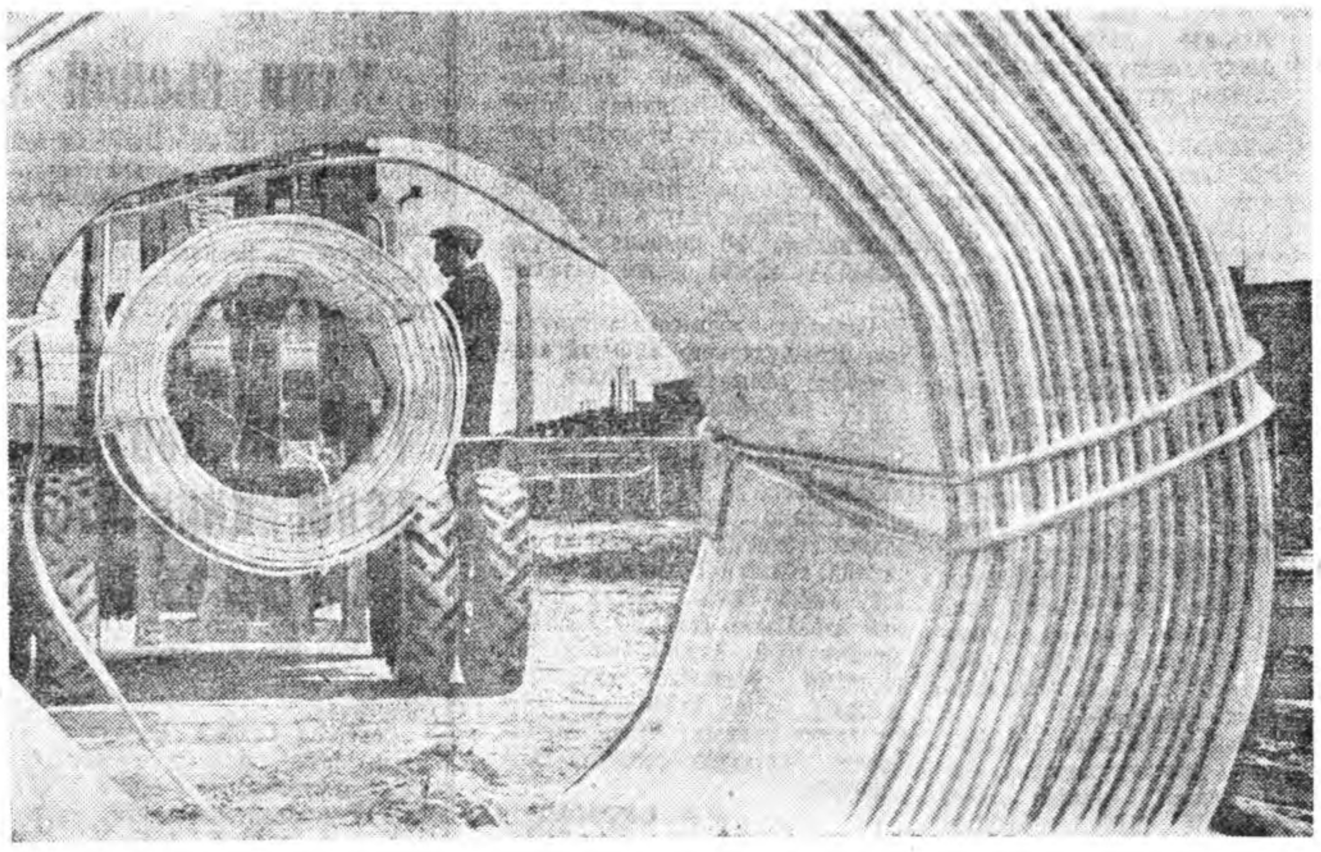
РСДРП-гэй бии бололго, большевигүүдэй партиин байгуулга гэһэн асуудалда МТМ-гэй тоо бүридхэгшэ Ф. М. Афанасьев харюусажа, В. И. Ленинэй улам саашадань хүгжөөһэн марксизмын үзэл сурталай илан мандалгын үе сагай эхин тухай хөөрэбэ. Зүгөөр тэрэ үедэ партиин ойрын хугасаада бэелүүлхэ программа ба холын хараата программа тухай шагнагшын хэлэнгүй үнгэрхэдэ, пропагандист ажаглалта хэжэ, энэ асуудал тушаа тодорхо... тэнэ. Удаань ородой революциин урагшал... тагаан тухай шагнагш... дуковскиин хөөрэһэн... эхин һургуулиин б... Цыренжапова үгэ аб... шэрүүн жэлнүүдтэ пар... һан тэмсэл, революци... хүдэлөөн тухай баһал... рюусана. Мүн багша В... жаева граждан дайнай... партиин ажал ябуулга... рэхэ зуураа, «Социал... гэһэн В. И. Ленинэй... удха шанарые тодор... тайлбарилжа шадаһан... на колхозой механик... феев, харгы заһабарил... гай бухгалтер Б. Ц... большевигүүдэй парти... рээр Совет засагай т... тухай, Агуу ехэ Октяб... лис революциин түүх... нар тухай дэлгэрэнгы... рэжэ, һайн сэгнэлтэ...

Энэ үдэшын хөөрэл... һээ ямар тобшолол хи... дэ, политическэ һурал... дуулагдаһан хүнүүд... һан программаяа гүнз... гожо абаа гэжэ тэмдэ... дэнэр түгэсхэлэйнгөө... һайн бэлэдхэлтэй ерээ... дөөгэй бүлэг коммуни... партиингаа түүхын т... биие бүрин шудалжа г...

— Манай һургуул... шын жэлэй һуралс... һайнаар үнгэрбэ. Е... программаяа түгэсх... шалгалта бариха ёһо... мэһээ үзэһэн ойлго... ухаандаа бүхөөр хад... шье асуудалда харюу... даг байхаар бэлдэхэ... жэ пропагандист Б. Ц... шагнагшадтаа һануула...

Мүн энэ үдэшэ кол... Хүдэриин болон Үлэн... нинүүдтэ түгэсхэлэй х... жо, политһуралсалай... сологдобо.

Д. ДУ...
мани...
Хяагта.

СИБИРИИН КАБЕЛЬ

Эрхүүгэй областиин залуухан город Шелеховтэ кабель бүтээхэ завод баригдажа байна. Туршалгын цех мүнөө продукци үгэжэ эхилээ. Энэ предприятида хэрэглэгдэхэ эд үгэжэ байдаг алюминиин завод эндэ дүтэхэн оршодог юм.

Туршалгын цех бүдүүн, нариншье кабельнуудые ехээр гаргана. Шелехов хотоһоо зүг бүхэн тээшэ, олон адресаар энэ кабель эльгээгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: кабелиин орёомол сахаригууд ашагдажа байна.

ТАСС-ай фото.

ШАНАРЫЕНЬ АНХАРХА ШУХАЛА

Аймагай ажахынууд нёдондо хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ тушааха, худалдаха түсэбүүдээ бултадаа шахуу дүүргэһэн байна. Эндэхи колхоз, совхозууд үнгэрһэн жэл 92 500 центнер ороохо таряа түсэбһөө гадуур гүрэндэ тушаагаа. Аймагай ажахынууд нигэжэ ойн баярай жэлдэ хамта дээрээ 1 900 мянган түхэриг олзо һан жасадаа оруулһан байна.

Зүгөөр ажахынуудай түхэреэн жэлэйнь хүдэлмэридэ, экономикоёо саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ дутуу дунданууд бии. Ажахынууд нёдондо бүри ехэ олзо олохо байһан аад, муу шанартай продукци гүрэндэ тушаажа, һанаһанда хүрөөгүй. Аймагай колхоз, совхозууд шанараар муу ороохо таряа гүрэндэ тушаахадаа тон ехэ мүнгэн олзоёо гээһэн байна. Жэшээнь, Борьёогой совхоз үнгэрһэн намар муу шанартай таряа гүрэндэ тушаахадаа иишэ тиишэнь зөөжэ, аяар 3500 түхэриг гаргашалаа. Эндэ таряа ашахада, буулгахада гаргагдаһан мүнгэн тоологдонгүй. Тиимэһээ гүрэндэ һайнаар сэбэрлэгдэһэн, гэдэргээ бусахагүй шанартай таряан тушаагдаха болоно.

Зэдын аймагта хонин һүрэгэй олоороо үсхэбэрилэгдэдэгынь мэдээжэ. Эндэ республика дотоо үсхэбэрилэгдэдэг хонидой 20 процент тоологдоно. Шэнэ жэлэй эхинһээ хониной мяхан гүрэндэ хоёр дахин үнэтэйгөөр абтадаг болоо. Зүгөөр гүрэндэ тарган, һайн мал тушаагдабал, үнэ сэн ехэтэй байхань элитэ.

Теэд жэл бүри аймагай колхоз, совхозууд туранхай мал худалдана. Нёдондо эндэхи ажахынууд хониной 56 центнер туранхай мяха гүрэндэ худалдажа, аяар 160 мянган түхэригөө алдаа. Хэрбээ тэдэнэр гүрэндэ тарган хонидые тушааһан байгаа һаа, аяар 8—10 мянган хонин фермэдээ үлэхэ һэн. Хонидые таргалуулха арга бии. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр жэлэй нэгэдэхи хахадта гүрэндэ эбэртэ бодо малаа худалдадаг заншалтай. Хонидые зунай тунга бэлшээридэ һайнаар таргалуулжа, намартаа гүрэндэ тушааха аргатай ха юм.

Байгша ондо эдэ ажахынууд нёдондонойнгоо алдуу дабтабал, үшөө 900 мянган түхэриг мүнгэ һула алдахадаа магадгүй. Тиимэл хадань хонишодые һайнаар урмашуулха, зунай зүлгэ ногооной үедэ хонитой бэлшээри һайнаар эмхидхэхэ шухала болоно.

Гадна аймагай ажахынууд гүрэндэ нэнгэн, гашалангир һү тушаажа, баһал ехэ олзоёо алдана. Эдэ бүхы асуудалнууд колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй анхарха саг ерээ.

Г. ИЛЬИН.

АМЖАЛТАЯА БАТАДХАНА

Тэрэ үдэр тэнгэри бүрхэг, саһан яһала ехээр бадхан унажа, нарииханаар зурыһан морин харгыгаар автомашинын ябахада улам хүшэр боложе байгаа һэн. Автомашинамнай бага сага һаатаһаар Тэнгидэй отара хүрэжэ ерэбэ. Хониной түрэхын урдахана бэлэй. Эндэхи отарын хонид бүлэг бүлэгөөрөө илгагданхай эдеэлжэ байба. Набтаршаг бэетэй, бага хүрилэн алдаһан шарайтай, залуубтар наһанай эхэнэр хонидоо эдеэлүүлнэ, илгана.

— Совхозоймнай эрхим хонишодой нэгэн Бальжима Доржиева гээшэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ түл, абалгаар, ноохо хайшалалгаар амжалтануудые туйлажа байнхай, —гээд, отделениин зоотехник Доржибал Очиров хөөрэнэ.

Ажалаа хэжэ байһан хүниие һамааруулхагүйе оролдон, хашаа хорёоень, хаража байһан малыень ажагланабди. Хонидойнь байра хуушаржа байһаншье һаа, яһала бүхэригхэн, хүнэй дулаалһан гэжэ мэдэхээр. Зосоо талаһаань шабардажа, ялайшатар сагаалданхай, хуурай дэбдихэртэй байба. Хонидынь алхалганда ябаһанаа һаяхан бусажа ерээд, эдеэлжэ байна гэжэ мэдэхээр, садхалан.

— Үбэлэй үедэ үглөөгүүр үбһэ эдюулжэ хооллуулаад, адуулгада ябуулхада муу бэшэ юм. Малай тэнхээ тамир дээшэлхэ, нооһониинь ута боложе ургаха, үбһэ тэжээлдэшье алмалта,—гээд, Бальжима хожомынь зугаалаа бэлэй...

Бальжима Доржиева хонин ажал дээрэ хүдэлһөөр арба гаран жэл болоо. Энэ хугасаа соо тэрэнэй тэжээжэ, ехэ болгоһон һүрэгыень хамтаруулжа табяа һаа, Эдэрмэг нютагай хада гүбээ, нуга голые дүүрэн бүрхөөхэ һэн ха гэжэ һанагдана. Саг жэлэй үнгэрхэ тума, Бальжима мэргэжэлдээ тааража, дүршэл шадабаритай болоһон байна. Бальжима Доржиева дүй дүршэлөө суг хамта хүдэлдэг нүхэдтөө заадаг, өөрөөшье түрүү хонишодой ажал хүдэлмэреэр һонирходог заншалтай. Илангаяа 1965 он тэрээндэ элеэр һанагдадаг. Юуб гэхэдэ, энэл жэлдэ ажал дээрээ ехэ амжалта туйлажа, габьяатай байһанайнгаа түлөө Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаа ха юм. Гүрэн түрын иимэ үндэр хайрада хүртэхэһөө арюун һайхан юун байхаб. Мүн энэ жэлдэ һэн ха. Ороноймнгоо ниислэл Москва хотодохи Арадай ажахын туйлалтануудай выставкэ хараханя Улаан-Үдэһөө бүлэг түрүүшүүлээр мордоо бэлэй. Суг хамта ябалсаһан нүхэдэйнь дунда республикымнай суута хонишон, Баргажан нютагай Шагсама Цыремпилова байлсажа, һөөргөө бусатараа ажал хүдэлмэри тухайгаа яһалахан зугаалһан байгаа. Мэдээжэ хонишоной заабари хожомоо ехэхэн туһатай байгаа.

Бальжима Доржиева ажал хэрэгтээ үнэн зүрхэнһөө хандажа, олон жэлдэ нэгэ хүдэлмэридэ ябажа олоһон дүй дүршэлөө хэрэглэн, һүүлэй жэлнүүдтэ алдагүй амжалта туйлажа байнхай.

Үнгэрһэн жэлдэ хаража байһан түлгэнүүдэйнгээ зуун толгой бүхэнһөөнь 94 хурьга абажа, нэгэ хоролтогүйгөөр түлжүүлһэн юм. Түлгэ бүриһөө 3 килограмм 200 грамм ноохо хайшалһаниинышье муу бэшэ.

Амжалтатай ажалладаг Бальжима ажал хүдэлмэридөө даргадашоод ябадаг заримашуулай тоодо ородоггүй. Сүлөөтэй сагаа гурбадахи класста һурадаг басагандаа зорюулдаг. Хубсаһа хунарыень угааха, хэшээлдээ бэлдэхэдэнь туһалха, һонин ном хамта уншаха гэхэ мэтэ юумэн яашаха һэм. Бальжима Доржиева мүн баһа аймагай Соведэй депутат байха. Энэ үүргэеэ дүүргэхэдэнь ехэхэн саг хэрэгтэй болодог. Мүн баһа тэрээндэ партийна организацииншье зүгһөө даабари үгтэжэл байгаа лаб даа. Эдэ бүгэдые бэелүүлхэдэ хэды ехэ саг ошоно гээшэб! Теэд Бальжима сагаа зүбөөр хубаарилан, ямаршье даабари дүүргэжэл һалана.

Байгша ондо Бальжима Доржиева 510 эхэ хони харууһалжа байнхай. Үбһэ тэжээлэй дутамаг, саһанай үлүүсэ ехэ уншанхайшье байгаа һаа, зуун эхэ хонин бүридөө 93 хурьга абаад байна.

— Зарим хонидни түлэнүүд юм. Байн байн түрэхэ хонид олон, —гээд, тэрэ хөөрэнэ.

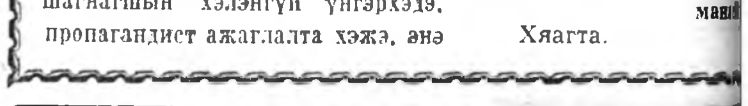
Мүнөө жэлдэ Бальжимада туһалагшаар Бадма Шойропов гэжэ залуу хүн хүдэлнэ.

— Ажалша бэрхэ хүнтэй хамта хүдэлжэ, үбэлые амар үнгэргөөб, дүй дүршэлтэйшье болооб, —гэжэ тэрэ омогорхон хөөрэнэ.

Эдэрмэг нютагай дүршэлтэй хонишон Бальжима Доржиевагай туйлаһан амжалтаяа улам арьбадхан, ажалай арюун харгыгаар түрүү зэргэдэ саашадаашье ябахань лабтай.

Б. ЛАЙДАПОВ.
Хэжэнгын аймаг.

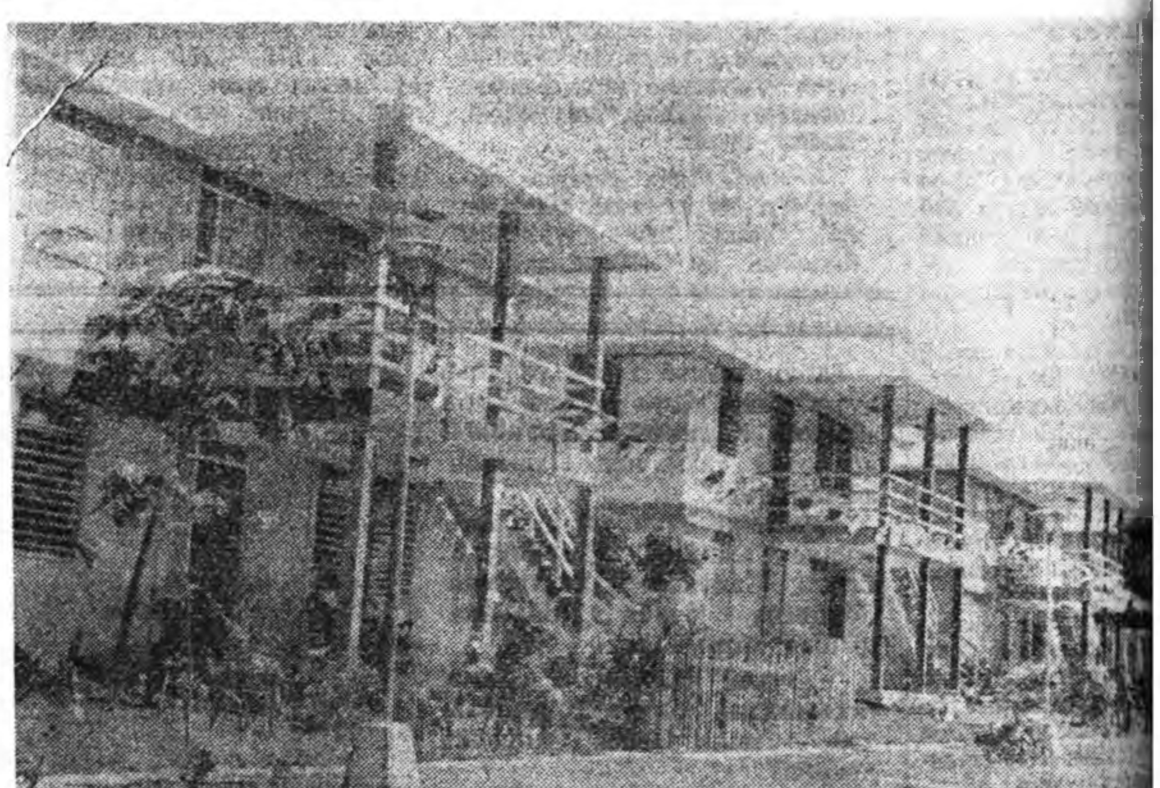
Венгриин скульптор Михай Пал капитан Штейнме... бүтээжэ байнхай. Капитан Штеймец дэлхэйн хоёрдохи... Будапешт хотые сүлөөлгэдэ эрэлхэгээр хабаадалсажа, ...лөөр унаа һэн. Мүнөө Пештын областьдо тэрээндэ хү...хань.

1944 оной декабрь һарада эндэ хүреэлэгдэһэн фаш... тушааха гэһэн совет сэрэгшэдэй дурадхалда арсажа, ...нууд капитан Остапенко, Штеймец гэгшэдые буудаһан...

ТАСС

КУБЫН РЕСПУБЛИКА. Республикын хото город... жэл бүхэндэ урган һалбаржа байна. Пинар-дель-Рио ... фермын ажалшадай шэнэ гэрнүүд.

ТАСС

АХА ДҮҮ СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

ПОЛЬШО

ВАРШАВА. Козеницэдэ—бишыхан городто гурбан миллион киловатт хүсэтэй Польшодохи тон томо түлишоор хүдэлдэг электростанци баригдажа байнхай. Түс бүридөө 200 мянган киловатт хүсэтэй зургаан турбина ашаглалгада үгтэжэ, барилгын түрүүшын шата түгэсхэгдэхэ байна. Барилгын хоёрдохи ээлжээнэй ашаглалгада үгтэхэдэ, станциин хүсэн 2.400 мянган киловатт хүрэтэр дээшэлхэ. Һүүлшын гурбадахи ээлжээнэй ашаглалгада үгтэхэдэ станци проектээр хараалагдаһан хүсөөрөө хүдэлдэг болохо.

Козеницкэ томо станцида Силезиин нүүрһэн хэрэглэгдэхэ. Станци һүүлэй үеын нарин һайн техникээр хангагдаха, тэрэниие хүдэлгэхэ бүхы хүдэлмэри автоматическа аргаар дүүргэгдэхэ байна.

Электростанцида барилга городой түхэл шарайе ехээр хубилгаха. Козенице шадар барилгын материалнуудай завод баригдаха. Байрын фонд 2.500 комнатоор нэмэхэ байна. Шэнэ магазинууд хүүгэдэй саад, ясли, пекарни, больница, Культурын байшан бии болохо.

ВЕНГРИ

БУДАПЕШТ. Тэмсэжэ байгаа вьетнам арадтай талархалгын һара Венгридэ үнгэргэгдэжэ байнхай. Республикын предприятинууд, эмхи зургаанууд, хүдөө ажахын кооперативууд болон институдуудта митингнүүд үнгэргэгдэжэ, вьетнам патриодуудые шууд сэхээр дэмжэжэ байһанаа ажалшад элирхэйлэн мэдүүлнэ. Вьетнамда туһалха фондо мүнгэ зоори суглуулагдана: хүдэлмэришэд сүлөөтэй үедөө «вьетнамска халаанда» хүдэлжэ, олоһон мүнгэеэ тус фондо оруулна. Санитарна түхеэрэлгэнүүдтэй, эм домтой бэлэгүүдые, велосипедүүдые, мотоциклнуудые, хубсаһа хунар вьетнам ханинартаа Венгриин эб найрамдалай совет эльгээбэ.

Вьетнамай Демократическа Республикын дайшалхы хэрэгүүд болон ажал хүдэлмэриие харуулһан выставкэнүүд культурын байшангууд соогуур нээгдэнхэй. Вьетнам студентнүүдтэй, Венгридэ һуража гү, али дүршэл оложе байһан мэргэжэлтэдтэй залуушуулай уулзалганууд дээдэ һургуулинуудта үнгэргэгдэнэ.

КНДР

ПХЕНЬЯН. Корейн Арадай-Демократическа Республикын түмэр замай транспорт бүхы 1946 ондо — ороной сүлөөрһэнэй һүүлээрхи түрүүшын жэлэйхидэ орходоо ехэ ашаа мүнөө 20 үдэрэй турша соо шэрэдэг болоо. Республикын гол магистральнуудта, тэрэ тоодо Пхеньян-Ковон гэһэн шухала түмэр замда имагтал электровозууд ябадаг болоо. Хүсэ багатай паровозуудай орондо түргэнөөр гүйлгэдэг электровозууд, тепловозууд хэрэглэгдэнэ, вагонуудай байгууламжа улам бүри нарижуулан һайжаруулагдана, тэдэнэй ашаа даалгань дээшэлнэ, автоматика ба телемеханика үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

МНР

УЛААН-БААТАР. Монгол Арадай Республикада хабарай полевой хүдэлмэри үргэнөөр хэгдэнэ. Мүнөө жэлдэ 500 мянга шахуу гектар талмай ээлхэ ороохото ургамалнуудые гүрэнэй ажахынууд, хүдөө ажахын хамтаралнууд амжалтатайгаар хэжэ байнхай. Энэ талмайн хахад шахуудань шэниисэ таригдаха юм. Эды шэнээн хэмжээнэй полевой хүдэлмэри Монголдо урда тээнь оройдоошье хэгдээгүй байгаа.

Ниислэлһээ 200 километртэ байдаг «Заамар» гэжэ хүдөө ажахын хамтаралай түбэй бууса руу Улаан-Баатарһаа «Беларусь» тракторнуудай колонно һаяхан гаража ошоо. Дүршэлтэй мэргэжэлтэ Владимир Огоненкын хүтэлбэреэр монгол ханинартаяа хамта совет трактористнууд дурсагдаһан хамтаралай 3 мянган гектар газарта тарилга хэхэ юм.

ГДР

БЕРЛИН. Хариин хэлэ шудалагшадта зорюулагдажа, ГДР-эй телевиденеэр дамжуулганууд хэгдэжэ байдаг. «Ород хэлэн таанадта зорюулагдана» гэһэн хэшээлнүүд телевизор харагшадта ехээр һонирхогдоно. Эдэ дамжуулгануудые харагшад ба шалгагшад юрын хөөрэлдөөнэй дүршэлдэ һурана, зүбшэлнүүдые абана. Аман ба бэшэмэл ород хэлэ бэеэ даагаад бүри гүнзэгыгөөр шудалха дадалтай болоно. Режиссернууд ород хэлэ шудалалгые һонирхолтой, ойлгосотой болгохые эрмэлзэдэг. Телевидениин хүдэлмэрилэгшэд совет хүнүүдэй ажабайдалһаа багахан сценэнүүдые харуулжа хэлэндэ һургаха һонирхолтой шэнэ һанамжаяа телевидениин хүдэлмэрилэгшэд һаянай хэрэглэдэг... дамжуулганууды бэлэ... дакциин хүдэлмэрилэгш... скэ Союзда ошожо, Мос... нинградта, Хара далай... лоһон 62 ушарые СССР... ральна телевидениин х... лэгшэдэй туһаламжатай... гажа абаһан байна.

Сценэнүүдтэ гол үүр... дэг хүнүүд ГДР-тэ, мүн... гүүршье ехээр суутай... Энээн тухай дүүргэдэһ... тын хүдэлмэринүүдтэ... ринүүдтэ хабсаргагдаһа... га гараан бэшэг гэрш... Иимэ харюунууд Гер... мократическа Республи... нютагуудһаа, мүн хүрш... оронуудһаа абтаһан б... виденеэр ород хэлэ ... гаар шудалһан олон хү... лэй грамотануудаар ... Эрхимээр һураһан 30 ... орохо болоо.

...ма ДОНДОКОВА

...НЭЙМНИ ...ҮГЭНҮҮД— ...Э ШЭНГИ НОГООНУУД

...Эхэ оромни,
...ргэлжэ ябадагби.
...эдэ гарахадаа
...рөө абадаггүйб.
...э ашаархажа,
...е оролдодоггүйб.
...ээ алхам алхатараа
... үргэлхэб,
...тэнэй хүндэтэ эрьедэ
... шамай һалахаб!

* * *

...натэн!
... сагай мэдэрэлтэн,
... гүш,
...нь газаа далайн?
...һээ
... шуурган үлеэнэ бэшэ,
...ёлно,
...ан газарнай бусална.
... газарнай, гэншэнэ гү,
... абяан гарана.
...ээр хэлэдэг һаа
газарнай
...ната дайшадые
...тэнэй урда
...ураарнь зогсоохо һэн,
...е хорооxo!» — гэжэ
тогтоохо һэн.
...лоно,
...е тоолоно.
...нь һара
...эбэтэй таба
сагаандал,
... cooһoo
... бултайна.
...юумэ харадаг
...ншан һара
...дээгүүр гарахадаа
...хые һэтэлнэ,
...ар туяагаа шэдэлнэ.
...хидэй үнэргүй,
...шэ, шолмосууд
...одые шаралза
болгоһондоо,
...үһан арадые
сонгоонол.
...рад айнагүй
шолмоcһоо
...лхална Эхэ ороноо!
... Вьетнам
... ороноо!
...эрюулха Эхэ ороншь,
... жаргуулха,
...охо дулаахан,
... хоторхо дуһаахан.
...урсагууд задарха,
... Вьетнам, бадарха.
...эбэнээ шагнахаш,
Ван Дэ Шан,
... үгэ дуулахаш
ннагһаа.
...һара шунган наадаха,
...шамтай басаган
шамдаа яараха.
...ые альган соогоо
тодожо,
... умдыш,
...жуудаханаш зогсожо.
...аанад үе сагтаяа
тэбэрилдэн,
...уудаа шэдэлсэхэт
жэргэлдэн.
...эрэлтэ үдэр тээшэ
эрьелдэн,
...даа Үндэр дээгүүр
үргэхэт!

* * *

... гүт манние,
... шангые?
...индэрөө
...торгой дороо
...удаа жагсаан,
... бүлөөр бадарган
...айхан үйлсэнүүдтээ
...эр гарабабди.
...аахан шүдэдые
...оно аялгалан:
... Эхэ оромнай,
... һайхан байдалнай».
...нда хүсэдэг
жаргалые
...эрэз бидэ үзөөбди.
...ошэ юун бэ гэжэ
... холбон мэдээбди.
... Замбуулин
шэнжээбди,
...раа хэмжээбди.
...ашиннанууднай
...ьгэнэ бэшэ,
... барилганууды
...рдишэгүйгөөр
бодхоно.
...э нютагууднай
...ата полёороо,
...эд, хонидоороо
...эн байнал.
...дэ залуу нүхэд,
...альган дээрэ...,
...д ябаһандал,
...ин гамнаарай,
...эг дундаа
...ашье шагнаарай.
...аргал—
...ай жаргал гэжэ
...эн һахалдаа
... мушхаарай.
...рэтэй улаан туг
...дхэн ябаарай.
...эн шамда
...тэ байха бшуу.
... шуу,
... нанинадаа һуу,
...өөр эхилэ Эхэ
оронойнгоо дуу,
...рэ тарянай
таршаганаһандал,
...эгэй табгайн
табарһандал
...а зэдэлэг лэ,
...ай алхаса альган
...дороһоош шэдэлэг лэ.
...агадаймнай зүрхэд
соо
...шэбэнэг лэ:
... Эхэ оромнай,
... һайхан байдалнай».

УРАН ЗОХЁОЛОЙ ХУУДАҺАН

„ДАЛАЙ ДЭЭРЭ"

Залуу поэт Барас Халзановай шүлэгүүд арбаад жэлэй саада тээ «Байгал» журналда, «Буряад үнэн» ба «Буряадай залуушуул» гэһэн газетэнүүдтэ хэблэгдэн гаража, гансашье намайе бэшэ, мүн шүлэгтэ дуратайшуулые һонирхуулһан байха. Һаяшаг Буряадай номой хэблэлһээ гараһан «Далай дээрэ» гэһэн шүлэгүүдэй түрүүшын согсолборинь авторай яаралгүйхэнөөр, даамай наринаар хүдэлһые гэршэлнэ.

Тус согсолборидонь ехэнхидээ уһан сэрэгэй албанда ябахадаа зохёоһон шүлэгүүдынь хэблэгдэнхэй.

Ахамад шүлэгшэднай урдань Байгал далай тухай яахын аргагүйгөөр магтан домоглоо һэмнай. Тиихэдэ Барас Халзанов миин лэ далай тухай домоглоно бэшэ, харин зохёохы ажалай харюусалга ехэтэй байһые харуулна, мүн өөрөө ямар үүргэ бэелүүлхэ тухайдаа зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмөөр бэшэнэ.

«Уран шүлэгшэдэ
Уһан сэрэгшын
нэрэ зүүхэ хүшэр.
Шэрүүн һалхин
Шүүмжэлэгшын ташуурдли,
хайрагүй.
Хүн бүхэн эндэ —
далайн уран дууша...
Халирхай зүрхэтэндэ далай соо
Альганайшье зэргэ байрагүй»,—

гэжэ залуу автор үнэн зүрхэнһөө домоглоно. Эдэ мүрнүүдтэй танилсаад байхадаа, бэшэжэ байһан зохёолдоо наринаар, харюусалга ехэтэйгээр хандадагыень ойлгонобди. Уһан сэрэгшын хүшэр хүндэ ажабайдал тухай эндэ миил бэшэгдэнэгүй, харин һудаһан мэтэ лугшажа байһан мүрнүүд соогоо залуу поэт зохёохы ажалай гол шэглэл, амин һудаһа балшыса харуулна. Зохёол гээшэмнай тиимэшье хүнгэнөөр бэшэгдэдэггүй ха юм. «Шэрүүн һалхин шүүмжэлэгшын ташуурдли, хайрагүй» гэжэ домоглоходонь, шүлэг гээшэ ульгамханаар зохёогдодоггүй, үглөө бүхэндэ шэрүүн һалхинда хайрагүй хасардуулжа, далайн долгиндо нэшэгдэжэ ябаһан уһан сэрэгшын ажалһаа һураггүй хүшэр гэжэ автор һануулна.

Зүбшөөнгүй байхын огто аргагүй гээшэ. Саарһа урдаа дэлгээд, гуурһаа гартаа бариад лэ туршаа һаа, «шүлэг бэшэгдэнгүй яахаб» гэжэ зарим хүнгэн һэдэлгэтэй шүлэгшэд хайхарамжагүйгөөр дуугаралдажа магад. Тиимэһээ дээрэ дурсагдаһан богонихон шүлэгэй һүүлшын хоёр мүр зарим эхилэн бэшэгшэдтэ үнэн зүрхэнэй һануулга, һургаал болохоор байна.

«Далай тамхинай хүхэхэн
утаандал тон адли.
...Эндэ адууша нэгэ буряад
Һуниие дууһан тамхилаад лэ,
Хүхэхэн утаагаа үлеэжэ,
Тала руугаа үүрэй толоноор
Талиишоо гээшэ ха», — гэжэ Барас Халзанов далайн онсо нэгэ үзэгдэлые тон буряадаар зураглан харуулна.

Далайн аали номгон нюрууе хаймадан шэртэхэһээ гадна, үүрэй толоной сайрахын урдуур тамхилаад, хүхэхэн утаагаа орхижо, адуун һүрэгэйнгөө хойноһоо зэрэлгээтэ тала руу хатаргажа ошоһон буряад адуушанай түхэл шэнжые эли бодо танинабди. Энэ шүлэг оройдоо зургаахан мүрһөө бүридэнэ. Гэбэшье ямар ехэ, удха түгэлдэр юумэн тухай хэлэгдэнэ гээшэб. Далай, зэрэлгээтэ тала, адуун һүрэг, адууша буряад тухай тон юрэнхыгөөршье һаа, имагтал уран шүлэгэй амин һудалые оножо зураглана.

Атаархаха, омогорхохо, гайхаха юумэн байнагүй. Уужам дэлгэр Совет оронойнгоо нангин хилые наринаар сахижа байһан сэрэгшэ хүбүүнэй шэмэрүүн долгито далайдаа, зэрэлгээтэ уужам Буряад таладаа, адуун һүрэгтөө, арад зондоо инаг дуратай байһыень, мүн энээн тухайда зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмөөр бэшэдэгыень ойлгонобди.

«Хүхюухэн долгинууд
Хүзүүндээ
Хонхо сэсэгэз үлгөөд лэ,
Урилдаа табишана
Уянай түмэн мянган
хүлэгүүдтэл»,—гэжэ

домоглоходонь, уншагшад буряад хүнэй нюур шарайе, түхэл шэнжые үшөө дахин балшыса харахал байха. Автор хадаа далайн образые амяарлан харуулхые эрмэлзэнэгүй, харин Буряад нютагтайгаа холбохые оролдоно. Хойно хойноһоо эбхэрэлдэжэ, атиралдажа байһан хүхюухэн долгинуудые харахадаа бидэ урилдаанда бэлдэгдэһэн уянай хүлэгүүдые һанан һанан дурданабди.

Барас Халзанов буряад арадай аман зохёолой маягаар шүлэгүүдээ зохёоно. Энэнь нэгэ талаараа, манай һанахада, яһала гэмгүй гэжэ һанамаар. Иимэрхүү арга метод хадаа авторай хүсэл эрмэлзэлые, һанал бодолые хизаарланагүй. Рифмын ёһо гуримые наринаар сахижа, зохилоор ябталагдажа бэшэгдэһэн шүлэгүүдые уншахада аятай байдаг аабза.

«Долгинууд бэе бэеэ хүтэлөөд,
Духаараа мүргэн унана эрьедэз.
...Үшөө дахин түрэхын түлөө
Наһа барана хэбэртэй»,—гэжэ автор уянгалан бэшэнэ. Энэ богонихон, оройдоо нэгэхэн бадагһаа бүридэһэн шүлэгые уншахада тодо һонор, ойлгогдоогүй юумэн огто байнагүй. Хүнэй ажамидарал мүнхэ бэшэшье һаа, хүнэй хэһэн хэрэг хэзээдэшье хосордоггүй, саашанхи үеынхид үргэлжэлүүлдэг гэжэ ойлгонобди. Энээн тухай автор хэлэхын тула ёһото поэтическэ образуудые хэрэглэнэ.

Гэхэтэй хамта, Барас Халзанов үгэнүүдтээ һаланаар хандана гэхэ гү, али миин лэ ородоор бодомжолһон удхатай мүрнүүдые шурьюулжархина. Жэшээнь, «Катер дуулана мотоорооор», «Алтарна шарлашаһан намаагаар», «Шамдаа орхиноб гүн ехэ дураяа», «Эршэтэ далай намайе аялгадаа һургана...» гэхэ мэтын ородоор бодомжолжо бэшэгдэһэн мүрнүүдые уншахада нэгэл тиимэ аягүй.

М. ОСОДОЕВ.

Гунга ЧИМИТОВ

ХЭШЭЭЛ

(Ёгто ульгэр)

Оробо ха айлда нэгэ хүйхэр эрэ
Олбог хойморто дэбдеэтэй
байба гэхэ.
«Оо! Намайе угтаа»,—гэжэ гэрэ
Омогоор бодоод, хүхин маһэйба
гэхэ.
Хүнэй гэртэ үгышье һаань,
Хүйхэр мүнөөхи һайхасаан
Олбог дээрэнь гараад,
Одоо һуушаба ха дабшалаад.
«Эндэ намда олбог дэбдеэ хадаа
Эдеэ бэлдэһэн байха», — гэжэ
һанахадаа,
Гэдэһээ садаха юумэ бэдэржэ,
Гэр соогуурнь хараашалжа
эхилэз,
Гэнтэ үүдэн нээгдэжэ,
Гэрэй эзэн орожо ерэлэй.
Танигдаагүй хүнэй хоймортонь
дабшалжа һуухада,
Тагнахын ехээр тагнаба, гайхаба
эзэн.

Уряалгүй хүйхэр тамхи
зуухадаад
Урдаһаань нигэжэ хэлэбэ гээ
хүлзэн:
— Хайшаа ябашадаг ямар ёһо
гээшэ бэ?
Хашартараа, үлдэтэрөө хүлеэжэ һууналби...
Архяа гаргаад, айлшандаа бушуул дээжэлэ!
Алим бэ үрмэ, мяхан, буузамнай?
— Үшөө шамда юун хэрэгтэйб?
— гэжэ хашхараад,
Үлгөөтэй байһан ташуур ябууд
абаад,
Хоймор таладаа гэрэй эзэн
дүтэлбэ...
Хойшоо харангүй зайгуул һайхасаан тэрьелбэ.
Элдэб һэнгэргүй нэтэрүү нэдхэ
амитадые
Энэ гэрэй эзэндэл, шангаханаар
амынь татая.

Һур харбалга гээшэ Буряад орондо хэр угһаа хойшо дамжажа ерэһэн арадай һайн һайхан һорёонуудай нэгэн болоно. Үльгэр, онтохонууд соо һур харбалгада, байда шалгарһан мэргэшүүл тухай яһала хэлэгдэдэг ха юм. Хангай хүбшын буйр хандагайн һүүжын нүхөөр ходоро харбадаг баатарнууд байһан гэдэг. Тиихэдэ хондолой сагаан гуранай дүрбэн ута хүлые нэгэ годлёор таһара харбадаг эдитэйшүүл бии һэн ха.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мүнөө Буряад ороной залуушуул һур харбалгаар һонирхоно. Тэдэнэй олонхинь энэ спортдо бэрхэ юм. СССР-эй спортын мастер Галина Эрдынеевагай һуршанууд сагаалсаяа алдадаггүй.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ПАМФЛЕТ

АМЕРИКЫН РЕКЛАМА

Цырендулма ДОНДОГОЙ

«Урда Вьетнамда байдаг американ солдадууд байлдаанда ороһоо урид зориг оруулдаг тусхай таблеткэ—амфетамин хүртэдэг болоо юм ха...».
(Газетын мэдээсэлһээ).

Аниб-оннб гэлдэнэ
Америкын суута реклама.
Аһана, унтарна.
Аһан шадалаараа эмнинэ:
«Амфетамин, амфетамин...
Ама хүрыт,
Амталыт.
Алууршан болохо гээл һаа,
Амфитамин хүртыт,
Амфетамин.

Амитай зоной
Ами таһалхадатнай
Аятай наадан болошохол.
Арзайтараа энеэжэ байгаад,
Арбаадтайхан үхибүүдые
Автомадаар хяргуулхат,
Аляаһа низалһан шэнгеэр
Аладаг болохот хүгшэдые.
Амфетамин хүртэхэдөө,
Алаг зүрхэнтнай шулуужаха,—

Ара эбэрһээнь джунглиин
Амитадые хюдажа дууһахат.
Америкын эрэ гүүлэхэл һаа,
Алууршан болохые хүсөөл һаа,
Амфетамин залгигты!
Амфетамин!!»
Аниб-ониб гэнэ
Америкын суута реклама.
Альбална неон гэрэлээр,
Аһан шадалаараа уряалиа
Америкын суута реклама...

ОНТОХОН

МЭДЭЛШЭ МЭРГЭН

Урдын урда сагта уужам дэлюун нютагта һэн ха. Нэгэтэ үдэр нэгэ гуйранша үбгэнэй баянайда ерэжэ ябахыень баянай һамган газаагаа хаража һууһан аад, зуудаг нохойгоо таби гэжэ барлагтаа бадашана ха. Уянда байжа хашаршаһан нохойнь табигдаһандаа баясажа, хониной хорой тойрон гүйгөөд, һаднагай узуурта һарижа байхадань эзэн эхэнэр дуудажа, тэрэ гуйранша үбгэн гээшэ хургаараа заагаад тухирнэ ха. Баянай томо нохой «энээхэниие гү, ээлтэй юм хаям», гэһэндэл һаб гэжэ хусаад бардам харайн ошожо, үрзэгэр тулюурхан үбгэниие үрсэгэ түрсэгэ унаса һэжэн, дороо дараад, хубсаһа хунарыень хахара шуура зулгаажа, хайша хэрэгээр урисагаагаад, гэдэргээ яаран эзэндээ бусажа, «даабариетнай дүүргэбэб, юугээр намайгаа хүндэлхэтнайб» гэһэндэл эрхэлэн, шарбаганан аһаллажа, таргандаа боогдошоод, арай шамайхан уухилжа һууһан баянай һамгые бүри тухашаруулна. Тэрэ һамган барлагаа дуудажа, нохойдо эдеэ үгэхэгүй юу наада хаража байгаабши гээд хахир шэрүүн хоолойгоор хард гэсэ хашхарна.

Мүнөө үбгэн хүл гараа хүдэлгэжэ үзөөд,—«Бурхаан даа, бүтэн үлэбэ гээшэ гүб», — гэн, һэмээхэн бодожо саашаа һалиран ябаа ябаһаар шугын арада гарахадань үдэшын боро хараан болобошье, тээ саанаханань борсогорхон һэеы гэрһээ утаанай улаабхин бааяхань элихэн харагдажа байба. Үбгэнэй зол болоходоо тэрэнь нохойгүй айл байжа, һэмээхэн газаань ошоод шагнаархахадань: «Баабай, баабай, эдеэлжэ һуутарнай гэнтэ хүн орожо ерэг даа. Тиигээ һаань яахабибди»,—гэһэн багашаг үхибүүнэй шэнгэхэн абяан соностобо. «Тиигээ һаань би энэ эдижэ һуугша хонин төөлэйгөө үбэртэлжэрхихэб»,—гэһэн эрэ хүнэй бүдүүн хоолой дуулдаба. «Эжы, та яахабта?» — гэһэн үхибүүнэй абяан дахин дуулдажа, «би энэ тэбшэтэй мяхаяа хормойгоороо хушаад һуухаб»,—гэһэн эхэнэр хүнэй абяан гараба. «Баабай, би яахабиб?» — гэнэ үхибүүн. Ши хүбүүн тэрэ тагалсагуудаа дороо дараад һуугаарай гэнэ эсэгэнь. Энэ болоһон хөөрэлдөөнэй һүүлээр гуйранша үбгэн тэдэнэй газаань нэгэ хэды байд гээд, үүдыень нээжэ гэртэнь орохадонь, тэдэнэр урид хэлсэһэн ёһоороо мяхаяа нюужархёод һуунад ха. Үглөөнһөө хойшо эдеэлээгүй хооһон ябаһан үбгэн гэр соо тунаһан шүһа мяханай амтатайхан үнэр унхидахадаа эжэлүүдгүй эдеэлхэ дураниинь хүрэжэ, шүлһөө залгисагаан байжа бурхандань мүргэһэн болоод, доро дохижо амаршалхадань гэрэй эзэн тутархаһан янзатай дурата дурагүй гүбэд гэжэ харюусаад, галай баруун тээ хододоо дэбдеэтэй байдаг годон шэрдэг заажа, һуухые дурадхаха зуураа, хаанаһаа хайшаа ябаһан хэн юм бэлэйт гэжэ асууна ха. Би баруун оронһоо ерэһэн бурхан багшын шаби, богдо гэгээнэй хубараг, түлхэшэ түргэнэй хүбүүн, мэдэлшэ мэргэн гээшэб. Энэ баруун тужа соотнай ябатарни танай үүсэлэгшэ хониной шэнээн шоно урдаһаам гүйжэ ерээд, хубсаһа хунарым хахара удара татажархёо. Тиихэдэнь тулажа ябаһан модоороо толгойень тоншон гэһэм, модомни энэ худа хүбүүнэй һандайлжа һуугша хониной тагалсагуудай тухайхануудаар хухара һүрэшэбэл даа. Тиихэдэ тэрэ шономни худа танай үбэргэлжэ һуугша хониной тархиин шэнээн бишыхан боложо хубилаад наашаа гүйхэдэнь, хойноһоонь намна намнаһаар энэ ерэбэб гэнэ. «Яаһам теэд тэрэтнай?»— гээд яаран асууна гэрэй эзэн. «Энэ худагын хормойгоороо хушаад һуугааша тэбшэтэй мяханда шэнгэшэбэл»,—гээд бурханда һүгэдэн наманшална ха. Тиихэдэнь хулгайшанай һамган яаһан аймшагтай юм гээшэб гээд һууриһаа һуга харайн бодожо, тэбшэтэй мяхаа тэбэреэд, үбгэнэй урда асаржа табиха зуураа: «Ламбагай, энээнииемнай ада баршадһаань арюудхажа, абарал хайраяа үршөөгыт!»—гээд, доро дохин һүгэдэнэ ха. Гуйранша үбгэн бурханай ном мэдэхэгүй байһан тула аман соогоо юушьеб шэбэр һабир гүнгэнэн, хэды еды үлеэсэгээжэ арюудхаһан мэтэ болоод, яаралгүйхэн эдеэлжэ садахадаа: «Зай, энээнээ абагты, ада баршадһаань арилгажа, аюулгүй болгобоб» — гээд аяншаржа эсэшэһэн үбгэн ара гэдэргээ нэнгээд хурхиршоо һэн ха. Аятайхан амаржа хоноод, үглөөгүүр ябахаяа түхеэржэ байхадань гэрэй эзэн ойртожо, ламбагай хайшаа морилхотнайб гээд һонирхоно.

Үбгэн гэнтэ буруу бухан, зангаа хубилгана: «Танайхин хулгайша, худалша айл байнат, хуули зургаанда мэдүүлхэм!»—гээд, газаашаа яаран даб гэхэдэнь, гэрэй эзэн гуйранша үбгэниие аргадажа, үлээһэн мяхаяа табиһан юм һэн гэхэ.

Тиигэжэ ядарһан гуйраншан хулгайшаниие мэхэлжэрхиһэн юм гэлэй.

Б. ДЫШИНОВ.
Арадай аман хөөрөөнһөө бэшэгдэжэ абтаба.

«ШАЛГАЛТЫН УРДА» ХҮДӨӨ НЮТАГТА

(Захааминай аймагай Санагын дунда һургуулиин 9-дэхи классай һурагша Валентина Бадмаевагай эльгээһэн зураг).

РАССКАЗ

АГНУУРИ

Вл. ЛУБСАНОВ

Үдэшын юһэнһөө арбан час болотор «өөрын саг». Энээнээ Доржотой шатар наадажа үнгэргэдэгбди.

Бабалаевтанай нэгэ таһалгада байратай хадамни Доржо намдаа орожо ерэдэг.

Нэгэтэ үбэлэй амаралтын һүүлээр — оройдоол ори ганса үдэрэй үнгэрөөд байтар нүхэрни ехэл уруу дуруу юумэ харагдаба. Нэгэ юумэ хэлэхэ гээд, халажа ядана хэбэртэй. Ойр зуура дуугай наадабабди.

— Зай, тэрэ хэлэхэ гэһэн юумэеэ хэлэжэрхи, зосоошни һайн болохо. Һайнааршье наададаг болюхош.—гэбэб.

Доржомни зэмэтэй нюдөөр урдаһаамни хаража:

— Мүнөөдэр хоёрые абааб,— гээд уруугаа харашаба.

— Юундэ? Юугээр?

— Багшамнай үбэлэйнгөө амаралтые хайшан гэжэ үнгэргэһэн тухайгаа бэшэхэт, тиихэдээ эгээл һонирхолтой, энеэдэһэтэй юумые олохоёо оролдоорой тээ һэн.

— Теэд одоол нагса баабайндаа ошоходоо агнаһан тухайгаа бэшээгүй хүн гүш?—гэбэб.

— Тэрэнээ яагаад бэшэхэ хүнбиб? Классай наадан болоод һалахаяа гү?

«Ай яа гэжэ даа. Хүнэй анха түрүүшынхиеэ агнахада хүн наадалха юм гү» гэжэ һанан һуутараа Доржын намда хэлэһые ехээр гайхаһандаа бодожо үзэбэб.

...Доржо үдэшэлэн нагса баабайтаяа хамта малокалиберкаяа аршаһан, һомоёо бэлдэһэн байгаа. Үүр хираалганаар бодожо, Баармаяа өөрөө хооллуулаа. Урданай ангууша нохой хадаа тэрэнь баһал һэгшэщэһэн, һүүлээ шарбалзуулан, Доржын табиһан хоолые дуратайгаар эдижэ ороо һэн.

«Зай, ши, түрүүн гараад яба. Минии гараа һаа, Баарма намаяа заатагүй дахаха. Ехэ үндэрэй жалгаар баруулаад, үүр сайһан, наранай бултайһан хойно Адхата Хайрханай наадахи эрмэг зубшаад, Хүсөөтын хяра дабаад, наашаа Халюун жалгын улаан модо дайраад орожо ерэнэ аабзаш»,—гэжэ нагсань захиһан байгаа. Һүүлээрнь:

— Баарма,— ябая, — гэжэ нохойгоо эрхэлүүлэн эльбээд, хүбүүн урагшаа горхон тээшэ гэшхэлбэ.

Харин нохойнь тархяа хүдэлгэн байжа, Доржо тээшэ гайхангяар шэртэбэ. Ехэл үнэншэжэ ядаһан хэбэртэй. Теэд гал дүлэ, абяа гаргадаг хүнды хүхэ түмэр нюргандань харахадаа Баарма юу хэхэ уялгатайгаа ойлгоһондол хойноһоонь дурата дурагүй, гэр тээшээ харан харан шогшоо һэн. Харин манай ангуушан нохойн абари зангые тоогоогүй, ехэ мэргэн ангуушандал, холо холо алхалан, дүрбэн хүлтэ нүхэрөө балай хэрэглээгүй хэбэр үзүүлхэ гэһэндэл зорюута түргэн ябаба. «Баармын дахажа үгөөгүй һаа яахамни гээшэб» гэжэ Доржо үнэндөө һанаата болоо һэн. Бишыхан горхоной тошотой мүльһэн дээгүүр гараадхихалаар дары жэжэхэн бургааһан, тиигээд ёһотой хүбшэ ой эхилшэбэ. «Модоной дундаһаа дээгүүр хаража ябаха юм» гэһэн захяатай хадаа Доржо ехэл һэргэлэн. Нохойнь үни ажалаа эхилээ хэбэртэй—хаанашье харагданагүй. Саб сагаан хүбэн шэнги саһа махан. хирэ хирэ мүр хараашалан, Доржын алхалһаар ябатар урдаа арбагар, хойноо гонзогор шэб шэнэхэн мүр олдошобо. «Хэрмэн гээшэ гү, али шандаган гү» гэжэ шэбшэһээр мүрэй улын «халуун» «хүйтэние» шалган, хургаараа даража байтарынь, хажуудань шахуу Баарма хусажа оробо.

— Аһаа одоошье!—гэжэ өөрөөшье мэдэнгүй шахуу хашхаржархёод, амидашанхай, буугаа бариһан юумэ гүйжэ ерэхэдэнь, нохойнь хусахаяа болёод, нэгэ нарһан өөдэ, нэгэ өөр тээшэнь хаража һууба.

Доржо бүдүүн бамбагар нарһанай эндэньшье, тэндэньшье орожо байгаад харана, шэртэнэ. Хүдэлхэ юумэн, амиды амитан энэ бамбагар мүшэр соо үгы хэбэртэй.

Ядахадаа модоной узуураар мүр бэдэрбэ. Үгы даа, юушьегүй. Нохой тээшэ хараба. Хэзээл буудагшааб гэжэ хүлеэшэһэн ухаатай ангууша нохой баһал Доржын урдаһаа шоо үзэнгеэр хараад, «тэндэ һууна ха юм» гэһэндэл, модон өөдэ хаража сухалтай шангаар хусаад, хусаад абаба.

Доржын тархяа үргэхэдэ нарһанай дээдэ талын мүшэр арбагад гээд, бүри оройдонь һамбагар бишыхан хара юумэн харагдашаба. Доржо одоошье шагаажа оробо. Шабхаа дарахын тэндэ хэрмэн доошоо орожо, гэшүүһэ дамжаад, хажуудахи хушада һаглагад гэжэ һүрэшэбэ. Нохойнь хүбүүндэ сухалдаһандал бүри галзууран хусашаба. Хүбүүн эгээ түрүүшынхиеэ хэрмэ хараһандаа нюдэниинь байрадаа тогтохоёо болишоод, буугайнь хараа оногдожо үгэнэгүй. Хараада оробол хаш гэжэ һанахатаяа адли хүбүүн шабхаяа даражархиба. Энээхэн хоорондо хүбүүн нюдөө анижархиһан байгаа ха. Харахадань нэгэ бамбагархан юумэн дээрэһээ унажа ябаба. Тэрэнэй нюдөө аршан харахадань, хушын һагсагар мүшэр таһараад, газарта унажа ябаба. Нохойнь гүйжэ ошоһон аад, «яагаа гээшэбши даа» гэһэндэл урдаһаань хаража, дахин модон өөдэ дүүлиц хараба. Нохойтоёо урда урдаһаа харалсаһаар байтарынь хэрмэн мүнөөхи модондо байбагүй.

Бишыхан булагай урасхал дахан ургаһан үдхэн хасуури модод лэ һэбшээ һалхинда найгалзан һууба. Бэе бэетээ ниилэн ургаһан иимэ үдхэн намаатай хасуури сооһоо гэрдээшье һаа солбон хэрмэ олохогүйгөө мэдээд, Доржо газарта нёлбожо, зэмэтэй нюдөөр нохой тээшээ хараад, Адхата Хайрханай эрмэг зубшаһаар саашалба.

Өөртөө бэшэ, нохойдоо найдашаһан Доржо тэрэнэйнгээ дахуулһан тээшэл ябажа ябана. Хахад үдэрһөө үнгэрбэ. Юушьегүй. Эсэжэ туйлдаа хүрөөд, бүдүүн нүүлэ һандайлан, абажа ябаһан хоолоо нохойтоёо хубаалдажа эдибэ.

Ой соо шиндшье гэхэ абяагүй. Бухы юумэнүүд эдэ хоёрһоо хоргодошоһон шэнги.

Үглөөнэйхидэ орходоо Доржо тиимэшье ехээр агнуури тухай һэгшэнэгүй. Хайшан гээл һаа түргэн дулаан гэртээ орохоб гэжэ бодошонхой. Теэд тэрэ дулаан гэрынь алин гээшэб? Доржын досоо газаагүй дагжа һүрэжэ эхилбэ даа. Нохойнгоо хусаһан газар тээшэ алхалжа ябахадаа, тэрэ яһала сэсэн бодол толгойдоо оруулба.

Малаан хадын ташаланда ургаһан ганса томохон шэрэнги тойроод, нохойнь боорожо байба. Доржын тойрожо байжа һайса шэртэхэдэ, нэгэл бамбагар хара юумэн харагдаба. Шагаажа, шагаажа шабхаяа даражархин гэхэдэнь, утаа гараха шэнги болоод, хоёр юумэн гос гэлдэн, модонойнгоо орой тээшэ дүүлишэбэ. «Хэрмэнэй хурил» гээшэ ха юм гэжэ һая сийлгоһон Доржо «одоошье хоёр хэрмэтэй болохомни» гээд патроноо гаргажа хаяад, хармаанаа һуулиба. Тэнгэриин сэлмэгтэ хоёр хэрмэн мондойжо, шулуугааршье шэдээ һаа тудахаар һалаганалдажа һууна.

Доржо хармаануудаа һуулиба. Табяад шахуу һомотой багсань хаанашье үгы даа. Тугаар үдэр нүүлэ дээрэ эдеэлжэ һуутараа хажуудаа гаргажа табиһанаа хүбүүн һанан гэхэдээ тархяа шаагаад, гүйжэ бодоод, гартаа ороһон юумээр шэдэжэ захалба.

Набша мүшэрэйнгөө найгатар шэдүүлжэ байһан хэрмэд ухаа алдахадаа доошоо гүйлдэжэ, модоной хахадһаа газарта нэгэ доро һүрэшэбэ. Одоо энээнние хүлеэжэ байһан Баарма тэдэнтэй хамта шахуу һүрэлсөөд мухарин, саһан тооһо бурьюулан хада руу хойноһоонь хиидэшэбэ.

Нилээд доро орожо ябатарынь нохойнь амандаа нэгэ хэрмэ зууһан, уухилһан, ууртай юумэ урдаһаань ерэжэ, тэрэнээ эзэнэйнгээ урда хаяжархиба. Тархи бэеынь бала хазажархиһан, үшөө халуун зандаа. Мяханай амта абаһан хадаа һурамхи ёһоор шүлэһөө долёоно, урал амаа тамшаан хажуудань һууна.

—«Алаһан түрүүшынгээ хэрмэнэй мяха нохойдоо үгөөрэй» гэжэ нагса баабайнгаа хэлэһые һанажа, Доржо тэрэнээ үбшөө болоод, нохойдоо мяхынь үгэбэ.

Игэһээр байтар бүришье харанхы боложо захалба. Тугаарайнгаа бодол хүсэлдүүлээгүйдэ болёо даа. Үмдэнэйнгөө бэнэ, буугайнгаа ооһор тайлажа залгаад, нохойнгоо болтирогһоо уяад, «Баарма, гэртээ хария»—гэбэ.

Амтатай юумэнһээ амаа тамшаан хэбтэһэн нүхэрынь гэдэргээ эрьен ябаадхиба. Теэд Доржын һанагшада орходоо тад ондоо тээшээ ябана хэбэртэй.

«Ангууша нохой яабашье гэрээ олодог» гэжэ дуулаһан хадаа Доржо нэгэ гартаа буугаа, нүгөө гараараа үмдөө, ооһор жолоогоо баринхай, нохойнгоо хойноһоо һалиржал ябаба. Мүнөө һаяхан дабаһан хярынгаа оройдо гараһаар, нохойнь хяраяа дамжан баруулаад, хахадшье час ябаагүй байхадаа Халюун Жалгынгаа улаан модо руу орожо ерээ һэн.

Одоо танил горхонойнгоо мүльһэ харахадаа Доржо үмдөө бүхэлжэ, буугайнгаа ооһор уяжа, орой һүни гэртээ ороходонь, нагса баабайтаниинь бахардашоод, олоһон олзыеньшье асуухаяа маргашоод байгаа һэн.

...Доржо энээн тухайгаал бэшэхэ байгаа гүб даа. Хүнэй анха түрүүшынхиеэ агнахада, хэн наадалба гээшэб. Тииһээ тиитэрээ «хоёрые» абахагүй аад лэ абажархиба ха юм.

ДЭБЖЭЛТЭ ТУХАЙ БИ ТАНДА ХӨӨРЭЖЭ ҮГЭҺҮҮ...

Хара шарайтай хэдэн миллион америкынхид яахадаа дураа гутанаб, уур сухалаа хүрэнэб, США-да зун бүхэн яахадаа негрнүүдэй байрладаг газарнуудтахи үймөөнэй болон шанга тэмсэлэй «унжагай ута халуун зун» болодог бэ? гэжэ Холбоото Штадуудай томо баяшуул мэдээшэгүй болоһон янза үзүүлдэг. Вашингтон, юрэдөө, «элдэб шарайтай улад зоной дэбжэлтэ» тухай үргэлжэ үгсэгэнэжэ байна ха юм. Американ соёл культурын омогорхол болохо негр актер, эрхэ сүлөөгэй, эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэ Дик Грегори гэгшэ энэ һайрхадаг «дэбжэлтэнь» бодото байдал дээрээ хайшааб, США-гай негрнүүдэй хүнды сээжэ соо юун боложо байнаб гэжэ хөөрэжэ үгэнэ.

Минии хани нүхэр магнитофоноо табиба. Тиихэдэнь олон хүн зоной хүүесэ абяа гаралдахыень түрүүшээр дуулаа һэм. Тиигэһээршье абяан дам дамаа намхаба. Хэниьеб нэгэ хүн ингэжэ сонособо:

— Леди ба джентльменүүд! Ханинар! Манай айлшан Дик Грегоридо үгэ үгтэнэ.

Ричард Грегориин нэрэ, ондоогоор хэлэбэл, юрэл Дик Грегориин нэрэ американ зондо һайн мэдээжэ. Энэ хүмнай — энеэдэтэй наада харуулдаг негр актер, оюун бэлигтэй, урин зулгы зантай хүн. Мүнөө болоходо энеэдэтэй наада харуулдаг байһан лэ актер. Яахадаа актер байһан бэ гэхэдэ, негрнүүдэй граждан эрхэнүүдтэй болохын түлөө, Вьетнамда Америкын хэжэ байгаа эзэрхэг түримхэй ябуулгые болюулхын түлөө тэмсэлдэ Дик Грегори бүхы хүсэ шадалаа аяар хэдэн жэлэй турша соо зорюулна бшуу. Тэрэнние мүнөөшье телевизорнүүдэй экран дээрэ ходо хаража болоно. Зүгөөр үнөөхил «хүхюун зугаатай» бэшэ, хүхюун энеэдэтэй телевизионно шэнжэлгэдэ наадахыень бэшэ, харин һүүлшын мэдээсэлнүүд соо хаража болохо юм. Энэ хуби заяагүйшүүлэй митинг дээрэ үгэ хэлэхыень харанабди. Энэ полицинхид гарнуудынь мушхажа байна. Дик энэ түрмэ соо һууна. Театрнуудай эзэд ноёдшье Дик Грегориһоо буруу харашоо. Зүгөөр тэрэнние харагшад хэмжээлэшэгүй олон болоо. Урдынхидаал мэтэ тэрэнэй шог зугаань дууһаша дундаршагүй зандаа, юрэл шогынь уйдхарай удхатай болонхой. Грегори-шогшо Грегори-тэмсэлшэ болоо. Үнгэрэгшэ жэлэй намар тэрээнтэй Алабама штадта харалсаа һэм. Тиихэдэ тэрэ ингэжэ хэлээ һэн: «баян садхаланшуудые хошон үгөөр һамааруулхань намда жэрхэштэй. Үлэн зонтой хамта тэмсэхэ ёһотойб».

Америкын сагаан шарайтай эгээл дээдэ угсаатанай һурадаг университедүүдэй нэгэн болохо Йельскэ университедэй студентнүүд тэрэнние һаяхан уриба. Энеэдэтэй байхынь тула Грегори үдын сайлалгада уригдаһан байгаа. Вьетнамда США-гай хэжэ байгаа эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүсэһэнэй тэмдэг болгон, 32 үдэр соо хоолгоор тэмсэхэ гэһэн болзоройнь хахадлажа байха үедэ энэ уряал буугаа һэн. Йельскэ университедтэ тэрэнэй үгэ хэлэжэ байхадань би тэндэ байгаагүй һэм. Тиигэбэшье тэрэнэй хэлэһэн үгэ буулгаһан магнитофоной мидаһа шагнахыемни ханинарнуудайм нэгэн намда үгөө һэн.

— Танние үнэмшүүлхын тула би эндэ ерээ бэшэб,—гээд Грегори үгөө эхилбэ. — Мэдээсэлнүүдые танда дуулгаха гэжэ би ерээб. Таанад намайе ойлгохо ха гүт, мэдэнэгүйб. Һүүлэй һүүлдэ энэ намда хамаатай бэшэ. Негрнүүдэй зоболон хүнгэдхэхын гү, али намда өөртэмни ямар нэгэ юумэ хэлынтнай тулада гүйлтэ эрихээ би эндэ ерээ бэшэб. Манай орон дотор юунэй боложо байһые танда ойлгуулха хүсэлэнтэйб.

Минии найдаһанай ёһоор, Америкэдэ аюул тохёолдуулжа байһан нэгэдэхи номерой асуудал юуб гэхэдэ,—агаарые бузарлаһан асуудал бэшэ, харин зүрхэ сэдьхэл бузарлалгын асуудал болоно. Ядабал энэ аудитори соо үнэн сэхэ руунь хөөрэлдэебди, тиигээд Америкэ—үндэһэ яһанай илгаа гаргадаг нэгэдэхи номерой орон гэжэ мэдэрэебди. Америкын арад зон бэшэ, харин Америкэ өөрынгөө социальна байгууламжатаяа, өөрынгөө хуулита үзэл суртал, хуулита аяг заршамтаяа иимэ орон болоно бшуу. Үндэһэ яһанай илгаа баримталдаг энэ үзэл суртал, буржуазин аяг номнол американ ёһоной ажабайдалай түхэл шэнжэ тодорхойлон бүрндүүлнэ ха юм. Ажабайдалай иимэ түхэл шэнжэдэ нэгэ зариман амилдаг агаартаал адлнар заншашанхай, хари нүгөөдүүлдэнь үдэр бүриин амидын тама болоно бшуу. Энээнние ойлгохын тулада тэдэ үдэрнүүдтэ, сагаан шарайтайшуулай һурадаг һургуулинуудта негр үхибүүдые оруулхын түлөө ороной урда зүгтэ бидэнэй тэмсэжэ байхада, намтай хамта ябалсаһан байгаа һаатнай туһатай байгаа.

Сагаан шарайтай түрэлхид ингэжэ занаа һэн:

— Эдэ хара шарайтайшуул манай һургуулиин хажууда харагдаад үзэг лэ!

Айха һүрдэхэеэ болихо, айнагүйбди гэжэ бэеэ харуулха хэрэгтэй болоо һэн. Һүүлэй һүүлдэ сагаан шарайтанай һургуулида үхибүүгээ шамтай суг эльгээхыень негр айлые үгэдөө оруулхадаа, ши энэ ябадалаа илалта гэжэ тоолохош. Тиигээд зургаатайхан хүбүүхэнние гарһаань хүтэлөөд, машинада һуулгажа абаашахаш. Аиха түрүүшынхеэ һургуулида ошожо ябаһан үхибүүд хайшан гэлдэдэг бэ? Өөһэдынгөө наадан, эжэл нүхэд тухайгаа хөөрэлдэдэг бэшэ гү? Харин ши? Ши хахад час болоод, энээхэн хүбүүхэнэй нюдэн дээрэ магад үхэхэ байһан тухайгаа бодомжолхош.

Һургуулиин хажууда шамайе полициин хүн байлгаад:

— Хайшаа ши жүдхөөбш, золиг хара ниггер?[1])

Үхибүүгээ һургуулида асаржа ябанаб гээд ши харюусахаш.

— Эндэ зогсожо болохогүй. Үтэр тонило!—гээд полициин хүн хэлэхэ.

Тиигээд ши машинаяа хэдэн квартал унгэрүүлээд зогсоохош, тиигээд һургуулиин хажууда абяа аниргүй шамайе хүлеэжэ байһан сагаан шарайтай олон зондо дүтэлжэ ошохош. О, яаһан ута зам гээшэб! Эдэ һүүлшын метрнүүд яаһан бэрхэтэйгээр дабагданаб. Яахадааб гэхэдэ, шинии альган соо абяа шэмээгүй болошоһон зургаатайхан хүбүүхэнэй гарай һалганахыень ойлгоно ха юмш. Альганайнгаа хүлэрһые ши мэдэрнэш, юундэб гэхэдэ, шамайе хүлеэжэ байһан эдэ хүнүүдэй нюур шарайень харанаш, тиигээд мүнөө юунэй болохо байһыень ши мэдэнхэй ха юмш.

Зүгөөр тон түрүүн шамайе эдэ олон зон сохихогүй. Шамайе полицинхид сохижо орохо. Шалгаһандаа асфальт дээрэ оро бодогүй унаад, полициин хүнэй хүлөөрөө сээжыеш гэшхэжэ байһыень мэдэрхэш, карабин буугай ама харахаш, тиигээд ингэжэ шингаахыень дуулахаш:

— Хайшаа ши жүдхөөбш, золиг хара ниггер! Шинии хара толгой сооһоошни уураг тархиниш гаргажархихаб.

Тиигээд шамда айдаһатай болошохо. Тиимэ, айдаһатай болошохо.

Зүгөөр энэш оройдоол шинии үхэхэ ээлжээн ерээ гэжэ юрэл агшан зуура ойлгохош, тиигэмсээрээ айхаяа болихош, үнгэрхэдөө фото-зураг буулгажа байһан ФБР-эй агентые хаража үрдихэш, эдэнь хүндэ хэзээдэшье хэрэгтэй болохогүй, нам шэнги, та энээнние һайн мэдэнэ ха юмта. Үхэлһөө ши айхаяа болинош, зүгөөр альган соогоо зургаатайхан хүбүүхэнэй бишыхан гэнэн гархание хожомоо бэшэ үзэхээ болинһондоо бүри ехээр айхаш. Өөрынгөө бишыхан ханяа харааашалан толгойгоо эрьехэтэйш сасуу тэрэнэйшни нюурта хирпинсын түгдэрхэйн буужа байһые харахаш.

Энэ аудитори соо суглараһан минии эдир ханинар, ажабайдал гэгшэ юун бэ гэжэ таанад мэдэнэгүйт гэжэ хэлэхэдэмни намда бү гомдоорой. Танай толгой соо түүхэтэ баримтанууд, шэнжэлхы ухаанай тоонууд дүүрэн юм бээзэ. Зүгөөр зургаатайхан үхибүүнэй нюурта тудаһан хирпинсын түгдэрхэйн тэрэнние газарта хүнтэрүүлхыень хараагүй байһан лэ сагтаа ажабайдал гээшэ юун бэ гэжэ таанад ойлгохогүйт. Юу хээшье һаань ойлгохо абахын тула таанад энээнние хараха ёһотойт. Хүл дээрээ һуха харайн бодоод, жаахан хүбүүхэн олон зон тээшэ гүйшэбэ. Энэ хүбүүхэн иимэ юумэ түрүүшынхеэ үзөөд, нигэхэл ёһотой байгаа ха юм. Ехэшүүл абарха аабы гээд хүбүүхэн тэдээндэ гүйжэ ошоо бшуу. Харин тэдэнэй хуугайлалдажа, шуһанда зутаршаһан нюур уруунь нёлбожо эхилхэдэнь, ухаа мэдээ алдан тэдээнһээ эрид халба һүрэбэ. Һүүлшынхинь юуб гэхэдэ, танин бүхөөг хушалтатай полициин томо тэргэ соо шэдэхын урда тээ юу хаража үрдибэбта гэбэл,— энэ сагаан шарайтай эхэнэрые, эхэ болоһон хүнние харабат... Үзэн ядаһандаа шэгээ хубилшаһан тэрэ эхэнэртнай амидын тамаһаа боложо ухаа мэдээгээ табиһан зургаатайхан негр хүбүүхэнние шүхэрөөрөө сохижо байгаа ха юм.

Иимэл даа, господанар, танай саб сагаан классууд соогоо нам тэнюун, хүхюун баяртай һуужа байхада Стокли Кармайкл ба Рэп Браун[1]) гэгшэд иимэ зам гаталаа, иимэ юумэ бэедээ ойлгожо абаа. Хэрбээ эдэ бүгэдые таанад татаалан гараа һаа, таанадай хахадтнай бэеэ хорложо алаха һэн, харин нүгөө хахадынь энэ оронние тархиниень уруу хүмэрюулхын, үнэһэн тоборог болоторнь галдахын тула гудамжануудта гараха һэн гэжэ би батаар этигэнэб...

— Мүнөө дэбжэлтэ тухай би танда хөөрэжэ үгэһүү,—гээд Дик Грегори хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. —Тиимэ, дэбжэлтэ тухай, манай башатайшуулай ехээр лэ һайрхадаг дэбжэлтэ тухай. Минии гэртэм зургаан жаахан үхибүүд бии. Гэр бүлынгөө нэмэхые хүлеэжэ байха бүридөө өөрынгөө арадай дэбжэлтэ тухай һанагша бэлэйб. Үшөө зуун жэлэй саада тээ улаан зүрхэн дороо шэнэ үхибүү хадагалжа ябаһанаа мэдэхэдээ, негр эхэнэр эрэмдэг үхибүүнэй түрэхын тула үбдэг дээрээ Христосой дүрсэтэй хэрээһэнэй урда һүгэдэжэ, бурхандаа мүргэдэг байгаа. Хажуудань зэргэлээд үбдэг дээрээ үбгэниинь дохижо һуудаг, тиигэжэ хоюулан хамта шуналтайгаар үни удаан бурханда ингэжэ мүргэдэг һэн:

— Ай бүрин хүсэтэ бурхан, долоон гү, али бүхэтэр хүбүүнэй түрэхын тула оролдыш, хэрбээ элүүр бэетэй, шираг сэбэр үхибүүнэй түрөө һаань, манһаа тэрэнниемнай буляажа абаад, ондоо эзэндэ худалдажархихал.

Энэ аудитори соо һуужа байгаа илдамхан басагад. Ерээдүйн эхэнүүд, ухаандаа хабшуулдаг юм һаа, минии энэ юун тухай хэлэжэ байһые ойлгохын тула ядабаа нэгэшье дахин һаань бурханда мүргыт.

Негр эхэнэрэй эхэ болоод, гүрэһэн үхибүүнэйнгээ эсэгэдэ тэрэнэй хандаһан түрүүшын үгэнүүд, түрүүшын омог баяртай үгэнүүд иимэ байгаа:

— Инагии, харыш даа, ай бурхан гүйлтымнай хайхараал даа. Нарай нялхымнай толгой ямаршьеб жэгтэйхэнээр шамда үзэгдэнэгүй гү?

Ондоо эзэндэ богоол болон үхибүүнэйнгээ худалдагдаха байһанда баярлаһандаа эдэ хоёр хоюулан уйлалдаа һэн.

Бидэ зургаан үхибүүтэйбди гэжэ би хэлээ һэм, теэд эрэмдэг үхибүүд түрэг гэжэ бидэ һамгантаяа хоюулан нэгэтэшье үргэл мүргэл үргөөгүйбди. Иимэл даа һүүлшын зуун жэлэй турша соо туйлагдаһан дэбжэлтэ бүхыдөө!

Гэбэшье би буруу хэлэнэб. Бусадшье һалбаринуудта дэбжэлтэ бии. Автомобильнуудай хаан эзэн Генри Форд һаяшаг зургаа мянган негрнүүдые ажалда абаа гэжэ таанад газетэнүүдтэ уншаһан байгаа ёһотойт. Юрын шалгалта барюулангүй абаа. Эдэ шалгалтанууд тухай таанад мэдэнэ бээзэт. Мэхэ гохотой эдэ шалгалтануудай ашаар Форд негр хүдэлмэришэдые өөрынгөө станогуудһаа холо байлгадаг гэжэ бүхы дэлхэйн социологууд хахад зуун жэл соо бэшээ һэмнай. Тиигээд Форд гэнтэ шалгалтануудые болюулаа! Юундэ? Юундэб гэхэдэ, негрнүүдэй үймөөнэй дүлэн тэрэнэй өөрынь заводой ханануудые долёогоод абаа ха юм.

Үймөөн гээшэ тэсэшэгүй бузар ябадал гэжэ таанад хэлэнэт. Теэд шагнагтыл даа, үндэһэ яһанай илгаа гаргадаг Фордын бузар бузагай шалгалтануудые болюулхын түлөө Америкын либералнууд 25 жэлдэ тэмсэхэдээ урагшагүйдөө һэмнай. Детройтдо болоһон үймөөн оройдоол зургаан үдэр соо үргэлжэлөө. Үймөөнэй үдэр бүхэндэ мянган негрнүүд ажаллаха газар олодог байгаа. Зургаа мянган негрнүүдые ажалда абхуулхын тулада хэдэн арбаад хүнүүд алуулаа, хэдэн мянгаад хүнүүд шархатаа. Энэмнай дэбжэлтэ бэшэ аал!

Хэрбээ бүхы Америкэ тухай хэлэхэ болоо һаам, эбдэршэһэн шэрүүн хэрзэгы автомат шэнгеэр намда бүхыдөө үзэгдэхэ байна. Тэрэш, энэ автомат, ами наһыетнай абажал байдаг, харин орондонь юушье үгэдэггүй. Энэ автомадтай үнэн сэдьхэлэй ямаршье харилсаа байгуулжа шадахагүйт. Нэгэ юумэн тухай тэрэнние гүйхат, аргадахат, урдань үбдэг дээрээ һүгэдэхэт, теэд тэрэтнай танние дуулахагүй, танние харахагүй, танда харюусахагүй. Тэрэтнай автомат хадаал автомат, бэшэ юушьегүй.

Самолёдто һуухаяа хүлеэжэ аэропортдо та байна гэлэйт. Тамхи татадаһантнай хүрэбэ. Та автомадай хажууда ошоод, 40 цент мүнгэ тэрээ руу табибат. Теэд автомадтнай сигаретэ үгэхээ арсаба. Тиихэдэнь билет худалдадаг кассада ошоод, гомдолоо мэдүүлбэт:

— Шагнагтылш, автомат уруу мүнгэ табяа һэм, теэд тэрэшни эбдэрхэй байһан байба.

— Би танда юугээрш туһалха аргагүйб, би имагтал билет худалдадагби,—гээд кассир эхэнэр харюусаба.

— Хайшан гэхэ хүн гээшэбиб —гээд та асуубат.

— Хэндэ хандаха ёһотойб гэжэ тэрэ автомат дээрэтнай бэшээтэй байха,—гэжэ басаган харюусаба.

Та һөөргөө автомадта ошоод, уншахадатнай: «Танние гайхамшагта һайхан городтоо амаршалнабди! Гэртээ байһан шэнгеэр эндэ байгты! Хэрбээ автомадтай шухала асуудалай гарабалнь, «Гиддингс Джонс» гэжэ компанида хандагты, город Канзас-Сити, штат Миссури» гэжэ бэшээтэй байха.

Энэл үедэ танай ниидэхэ самолёдто һуулган эхилээ гэжэ соносохыень дуулабат. Харин танние убайгүйгөөр тоножорхиһон энэ үйлөө харлаһан автомадтай юу хэхэ болонот? Хүлөөрөө үдьхэлжэрхилтэй болохот. Танай мүнгыетнай яахадаашье бусаахагүй. Харин тэрэнние үдьхэлжэрхиһэндөө жаахананаршье һаань сэдьхэлээ ханаһан хэбэртэй болохот.

Тиигээд мүнөө та бэшэ, харин автомат танние үдьхэлжэрхёо гэлэй. Мүнгытнайшье һуулижархёо, гадэһэ руутнай түмэр хүлөөрөө үдьхэлжэрхёо гэе. Ингээд байхадаа хайшаашье ниидэхэ дуран танда үгы болошохо. Энэ машиные газаа гудамжада гаргажа хаяад, жэжэхэн бутархай болоторнь бута сохихо дуран танда хүрэхэ.

Тиигээд лэ Америкэ—энэрхы сэдьхэлгүй, эбдэршэһэн автомат гэжэ танда хэлэнэ бшууб. Бидэ тэдээндэ 40 цент мүнгэ шэдээгүйбди. О, үгы! Бидэ тэрэ руу ами наһанайнгаа хэдэн зуун жэл шэдээбди, харин орондонь автомат түмэр хүлдэнь заха хизааргүйгөөр үдьхэлүүлээбди. Бидэ хэдэн мянга дахин кассада хандаабди, автомадай хэрзэгы шэрүүндэнь гомдол барябди, харин бидэнние аяар холын Канзас-Сити городтохи «Гиддингс Джонс» гэжэ мэдэгдээ дуулдаагүй фирмэдэ эльгээдэг байгаа.

Мүнөө тэсэхэ арга шадалнай һалаа. Бидэ хайшаашье ниидэхээ һанаагүйбди. Бидэ энэ үйлөө харлаһан автомадые гудамжада гаргажа, жэжэхэн бутархай болоторнь бута сохихоёо түхеэржэ байнабди. Иимэл юумэ хэхээ түхеэржэ байнабди! Энэш хадаа дэбжэлтэ болохол. Намда этигэгты, энэш хадаа дэбжэлтэ болохол!

Бүхэли минута соо абяа аниргүй. Дискэнүүд эрьелдэжэ, арайл дуулахаар миндаһан шаршаганана. Һүүлээрнь хэншьеб даа «Б-у-у!» гэжэ буруушааһан үгэ шангаар хашхарба. Хэншьеб хахир шангаар эшхэржэрхибэ. Хэншьеб хүлөөрөө табжаганашаба. Тиигээд дүлирхөөр шанга, нэрьемэ альга ташалган гэнтэ буушаба. Минута... хоёр... таба минута соо шанга альга ташалган үргэлжэлнэ. Пельскэ университедэй студентнүүд хүл дээрээ зогсожо, Дик Грегорние үдэшэбэ. Дик Грегори үдэрэй сайлалгаһаа арсаа. Америкын Вьетнамда хэжэ байгаа дайнда эсэргүүсэжэ, буруушаалгын тэмдэг болгон, хооһоор ябажа тэмсэхэб гэжэ тэдэ үдэрнүүдтэ соносоһон байгаа.

Б. СТРЕЛЬНИКОВ.
(«Правдын» корр.).

Вашингтон город. май.

(1968 оной майн 23-най «Правда»).

[1]) Негрнүүдые доромжолһон нэрэ.

АМЕРИКЫН ХОЛБООТО ШТАДУУД. **Вашингтон уруу үгытэйшүүлэй аяншалга. Теннесси штадта түрэһэн 62 наһатай Уоллес Донолдсон татагдаһан майхангуудта ерээд байна.** ТАСС-ай фотохронико.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИ

ФРАНЦИДАХИ АНГИИН ТЭМСЭ

ФКП-гэй Политбюрогой мэдүүлгэ

ПАРИЖ. (ТАСС). Президент де Голлиин майн 30-да радиогоор хэлэһэн үгые ажалшадта «дайн соносхолго» болоно гэжэ Франциин Коммунис партиин Политбюро тоолоһон байна.

ФКП-гэй Политбюрогой тунхаглаһан мэдүүлгэ соо ингэжэ заагдана: энэ «дайн» өөһэдынгөө эрилтэнүүдые хамгаалан, забастовко хэжэ байһан ажалшадта, дээдэ һургуулинуудые демократическа шэнжэтэй болгохын түлөө тэмсэжэ байһан студентнүүдтэ, багшанарта, политическа шэнэдхэлгэнүүдые хэхын түлөө ябуулгануудые хэдэг олон миллион француззуудта эсэргүүгээр ннэглүүлэгдэнхэй».

«Ажалшадай аша туһада тааруу ёһотойл демократие тогтоохыень» уряалан, Политбюро француззуудта хандаһан байна.

Зүүнэй үзэл баримталдаг демократическа социалис хүсэнүүдэй федерациин түрүүлэгшэ Миттеран президент де Голлиин хэлэһэн үгые эрид шангаар буруушзагаа, тэрээндэ «намдуу түбшэнөөр, шууд сэхээр» харюусахые уряалаа.

ПАРИЖ. (ТАСС). Президент де Голлиин радиогоор үгэ хэлэһэнэй һүүлээр Францидахи оршон байдал бүри шахардуу шанга болоо. Забастовко хэжэ байһан олон миллион ажалшадай, политическа ба социальна гүнзэгы ехэ шэнэдхэлгэнүүдые хэхые баадхадаг бүхы хүнүүдэй эрилтэнүүдые ороной зонхилхы этэгээдүүдэй оройдоошье хэрэгсээдэггүй байһан тухай президентын хэлэһэн үгэ гэршэлжэ үгэнэ. Де Голлиин хэлэһэн мэдүүлгые забастовко хэгшэдтэ үһэрилтэ болоно гэжэ Франциин Зүүнэй үзэл баримталдаг бүхы партинууд, бүхы профцентрнүүд тоолоһон байна.

Компартиин зүгһөө Францида ямаршьеб «аюул» тохёолдуулагдана гэжэ президентын хэлэһые профсоюзна нэгэдэлнүүд эрид шууд буруушааһан байна. «Демократуудай зэргые һуларуулхын тулада» гүрэнние толгойлогшо «коммунизмда эсэргүү идхалга» хэнэ гээд Ажалай бүгэдэ ниитын конфедераци өөрынгөө мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэһэн байна. Президентын мэдүүлгэ «өөһэдынгөө эрхые бэелүүлхын, демократие хангуулхын түлөө хүсэд шиидэнги байһан хүдэлмэришэн ангиие айлгажа шадахагүй» гээд ВКТ үргэлжэлүүлэн хэлэнэ. Оронние хоёр хуби болгон таһалха зорилготойгоор политическа байдалда де Голлиин үгэһэн сэгналтые Фөрс Уврнерэй конфедеральна бюро буруушаагаа, «намдуу түбшэнөөр тэмсэлээ үргэлжэлүүлхыень» нютагуудтахи организацинуудайнгаа гэшүүдые уряалаа.

«Намдуу түбшэн, журамтай, эмхи гуримтай байха» гэһэн эдэ үгэнүүд хүдэлмэришэдэй эзэлээд байһан фабрика, заводуудта, орон дотор хаа хаанагүй болодог француз ажалшадай митингнүүд болон демонстрацинууд дээрэ мүнөө нэгэтэ б...пэ дуулдадаг болонхой.

«Франциин олониитэ ажалшад ехэнхидээ де Голльдо этигэдэггүй,

өөһэдыень дарладаг, до
литикые тэдэнэр буруушаа
тушаа һанамжыень
майн 30-да хэлэһэн үгэ
гүй» гээд ФКП-гэй түбэй
рүү бэшэг соогоо онсолон
һэн байна.

Забастовочно хүдэлөө
тулада эгээн лэ шанга хэ
абаха һанаашалгатай бай
гаршалжа үгэһэн де Голли
гые баруунай үзэл барим
тинууд, ажал ябуулагшад
байна бшуу. Ниислэл
частьнуудые правительст
байна гэһэн зэрэб су
майн 31-нэй үглөөгүүр
эхилээ. «Танкнууд замда
һэн томо гаршагтай танко
томо фото-зурагые баруун
тэрмэ ехээр баримталдаг
зетэ толилһон байха юм.

Оршон байдалые ингэжэ
шанга болголго нэгэ тал
тельствын тала баригша
тон һуларжа байһан зар
жагсааха, нүгөө тала
эсэргүүсэгшэдтэ сэдьхэл
лөө үзүүлхэ гэһэн хоёр
гэһэн тобшолол хэгдэжэ
на. Мүнөөнэй засаг түры
ствын тала баригшадай
Парижда болоһон демо
лэ иимэ зорилготой байга
низм мандахагүй», «Мит
мажа хаяха» гэһэн үгэн
кадуудые зарим дем
барижа ябаа.

Правительствые дэмжэ
дуудые нйаһан машинану
нэй һуни город соогуур
гүй ябажа байгаа. Ели
нууд дээрэ сугларһан
нууд үглөөнэй гурбан ча
тараагүй. Нютагай ради
дай мэдээсэһэнэй ёһоор
страцинууд ороной буса
болоһон байна.

Ингэжэ байха үедэ
бинедые яаралтайга
хэмжээнүүдые премьер-
Помбиду абажа байнха

Зонхилхы партинууд
нигуудтай болобо. «
коммунизмда эсэргүү
гые һаяхан суглуулан
Тиксье-Виньянкурай «Ре
ска альянс» гэжэ баруу
тэрмэ ехээр баримталда
циин хүтэлбэрилэгшы
майн 31-дэ хэблэлдэ
байна.

Зүүнэй үзэл баримталдаг хүсэнүүдэй федерациин политбюрогой шиидхэбэри

ПАРИЖ. (ТАСС). «Ганса хүнэй барижа байдаг засаг түрэдэ эсэргүүсэдэг республиканецуудай ниитын кандидадые» парламентда һунгаха һунгалтын үедэ дэбжүүлхэ зорилгоор Франциин Коммунис партиин түлөөлэгшэдтэй уулзаха хүсэлэнтэй байһан тухайгаа Зүүнэй үзэл баримталдаг демократическа, социалис хүсэнүүдэй федераци мэдүүлээ. Федерациин Политбюрогой заседаниин майн 31-дэ боложо дүүрэһэнэй һүүлээр энээн тухай соносхогдоо.

Нэгэдэмэл ябуулга хэхэ уряа

ПАРИЖ. (ТАСС). Франциин президент де Голлиин майн 30-да хэлэһэн үгэ тушаа Ажалай бүгэдэ ниитын конфедераци мэдүүлгэ толилоо.

«Өөһэдынгөө эрилтэнүүдые хангуулхын түлөө тэмсэжэ, хархис засаг түрын хэрэгсээнгүйгөөр хандалгые, эзэд баяшуулай эбсэшэгүй байлгые 10 жэлэй турша соо бэе дээрээ үзэжэ байһан ажалшадта гүрэнние толгойлогшо заналта хэнэ» гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэһэн байна.

«Өөһэдынгөө эрхые батаар хамгаалха, түрүү үзэл баримталдаг ороной бусад хүсэнүүдтэй хамта демократиин түлөө тэмсэхэ гэжэ шиидэһэн хүдэлмэришэн ангиие гүрэнние толгойлогшын хэһэн мэдүүлгэ айлгажа шадахагүй».

Президентын мэдүүлгэһээ уламжалан хэгдэжэ магад али бүхы харата аашануудые таһалдуулхын тулада нэгэдэлээ улам бэхижүүлхыень уряалан ажалшадта ВКТ хандаа.

ФРАНС ПРЕСС АГЕНТСТВЫН ТАЙЛБАРИ

ПАРИЖ. (ТАСС). «Ехэшүүлһээ юумэ дууладаг хүнүүдэй» үгэнүүдые үндэһэ болгон Франс Пресс агентство ингэжэ дамжуулаа. Ороной газар дээрэ, гол түлэб Парижай райондо сэрэгэй частьнуудай нишэ тиишээ ябуулагдажа эхилһэн тухай тайлбари үгөө.

Агентствын мэдээсэ
сэрэгэй һургуули хэһ
ба подразделенинууд
таа бусаһан болоно. А
харгынуудые эзэлэлгэ
транспортын хүдэлмэри
бастовко хэһэнээр тай

Францида парламентын һунгалтын болохо тушаа

ПАРИЖ, июниин 1. (ТАСС). Июниин 23-һаа Франциин парламентын һунгалта эхилбэ, тиихэдэ хоёрдохи шатань июниин 30-да болохо гэжэ үсэгэлдэр эндэ тусхайтаар соносхогдоо.

Франциин шэнэ правительств

ПАРИЖ, июниин 1. (ТАСС). Премьер-министр Ж. Помпидугай байгууһан, президент де Голлиин баталһан правительствын шэнэ состав эндэ соносхогдоо.

Культурын хэрэгүүдэй талаар гүрэнэй министрээр А. Мальро, зэбсэгтэ хүсэнүүдэй министрээр П. Месмер,

хүдөө ажахын министр
дахяад томилогдоо. Ж
даадын хэрэгүүдэй ми
байһан М. Кув де Мюрв
кын ба финансын мини
лые дааба, энэ туша
тээнь даажа байһан А.
даадын хэрэгүүдэй ми
милогдобо.

Дотоодын хэрэгүүд
К. Фуше правительствы
гаралга ехэ анхарал
рэнэй орондо Р. Марсе
доо.

ДРВ-гэй МИД-эй түлөөлэгшын мэдүүлгэ

ХАНОЙ. (ТАСС). ВИА агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Вьетнамай Демократическа Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ мэдүүлгэ хээ. Тусхайлбал, мэдүүлгэ соонь ингэжэ хэлэгдэнэ:

«Вьетнамай Демократическа Республикын ба Холбооото Штадуудай хоорондо Парижда боложо байһан тусхай хөөрэлдөөнүүдэй үедэ американ правительствын түлөөлэгшэ Лаостой холбоотой асуудал зүбшэн хэлсэхые дурадхаа.

Хара юумые сагаан болгохо, Лаосто Америкын хэжэ байһан интервенци ба эзэрхэг түримхэй ябуулгые далдалха, Париждахи хөөрэлдөөнүүдэй уг зорилго тушаа олониитын һанамжые худхуулха зорилгоор американ правительство мэхэ гохо гаргана. Теэд эдэ хөөрэлдөөнүүдэй зорилго хадаа «Вьетнамай Демократическа Республикада эсэргүү американ бомбодолгонуудые, бусад сэрэгэй ябуулгануудые үгэ дуугүйгөөр болюулха, тэрэнэй һүүлээр хоёр талын һонирходог бусад асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ ябадал болоно бшуу».

Лаос тушаа 1962 оной Женевскэ хэлсээнүүдые наринаар дүүргэхэ, бэеэ даанхай бүрин эрхэтэ, бэеэ абанги хаанта Лаосые хүндэлжэ байһанаа ДРВ-гэй правительство мэдүүлгэ соогоо үшөө дахин лаблана.

Президент Д пресс-конферен

ВАШИНГТОН. (ТАСС).
буусадаа США-гай пре
сон майн 30-да прес
хээ. Урда Вьетнамдахи
рэгүүдые командалаг
Уэстморленд, США-д
байһан Австралиин пре
Гортон конференцидэ

Вьетнамдахи дайн б
генерал Уэстморленд
хээ гээд Джонсон ма
Вьетнамда США-гай,
нигуудай сэрэгүүдэй б
һайн гэжэ харуулха
конференци дээрэ үгэ
морленд һэдэлгэ хээ. Т
та американ арад «т
ритэй байхаа», Урда В
шадаа болохо «үсэд ша
нуудта бэлэдхэхэ ё
нерал нэмээжэ хэлээ.

Уршагта муухай да
Австралиин дэмжэдэг
халангай тэмдэг болго
стралиин премьер-мини
грамотые пресс-конфере
рюулаа.

США-гай дотоодын
тухай корреспондент
далнуудта харюусаха
олзын налог 10 процен
федеральна бюджедэй га
лиард доллароор багадх

АМЕРИКЫН БАГШАНАР ЮУНДЭ БУҺАЛГААЛНАБ

Үхибүүд, залуушуул... Эдэнэрэй эрдэм һуралга, хүмүүжүүлгэ, ерээдүйнь хэрэг бидэнэрэйл, багшанарай һанаа сэдьхэлые хүлгүүлнэ гү? Үгы! Залуу үетэн — арадай эгээл үнэтэ баялиг, нацын омогорхол, тэрэнэй хүгжэхэ болбосорхо нүхэсэл мүн.

Залуушуулай гэгээрэлгын асуудал—США-гай президент Линдон Джонсоной «дуратай юумэнь» болоно. Энэ асуудалаар олоной урда ходо үгэ хэлэдэг, конгрессто хандалга бэшэгүүдые захагүй эльгээдэг байна. Һүүлэй дүрбэн жэлэй туршада гэгээрэлэй асуудалаар 40 гаран хуули конгрессээр һайшаагаа. Хуулинууд гарабашье, һомолгоһон мүнгөөрнь юушье бүтээхын аргагүй—бага. Эрдэм һураха, һанаанда таатай ажал хэхэ адли арга боломжонуудтай болохо тухай хуули дотор юрэл бэшэгдээд, бодото дээрээ бэелүүлэгдэнэгүй. США-дахи ажабайдал үнэндөө иимэл хаям даа. Энэнь илангаяа сагаан бэшэ шарайтай хүнүүдэй үхибүүдтэ хайра гамгүй байдаг.

Америкын хоёр һургуули амиды юумэ шэнгеэр нюдэндэм үзэгдэнэ. Нэгэниинь Детройт шадархи үзэсхэлэн газарта байдаг. Тэндэ баян шадалтай үсөөхэн хүнэй үхибүүд һурадаг. Нүгөөдэнь — Нью-Йоркын райондо, угаа томо аад, тулюур муугаар түхеэрэгдэһэн, вокзал шэнги шууятай. Эндэ диилэнхи олонхинь негрнүүдэй, пуэрториканецуудай үхибүүд һурадаг.

Эндэһээ тон үсөөхэн хүн бэшэг тамга мэдэхэ боложо гарадаг. Теэд «эрдэм мэдэсынь иимэ нөөсэ» США-гай 20 миллион зоной хашаланта, ядуу байдалда харюусана бшуу.

Гэбэшье улам олон американецууд иимэ байдал үни тэсэжэ ядаад, зонхилогшодойнгоо империалис ябуулгада эсэргүүсэн, улам шангаар тэмсэнэ. Улад зоной дураа гуталга улам үргэдэнэ.

Ажалшадтай хамта Америкын багшанаршье жагсан бодонхой. Һаяхан Нью-Йоркын 55 мянган багшанар хоёр неделиин туршада стачка хээ.

Энэ ехэ городой 900 һургуулида хэшээл болоогүй. Тэдэнэртэй нэгэн доро Детройтын 25 мянган багша буһалгаалба.

Бидэ, совет багшанар, Америкын харашье, сагаашье шарайтай үхибүүдэй, бүхы дэлхэйн үхибүүдэй жаргалтай байхын түлөө һайн һайхан тэмсэлтэ тантай хамта тэмсэхэбди, хүндэтэ ханинар!

Надежда ПАРФЕНОВА,
РСФСР-эй габьяата багша,
Совет эхэнэрнүүдэй Комитедэй гэшүүн.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Зунай амаралтын хаһа» гэһэн түрүү бэшэг. ТАСС-ай материалнууд.
Хоёрдохи хуудаһанда: «Зоотехнигэй гол шухала хүдэлмэри» гэһэн П. Овчинниковай статья. «Витим мүрэнэй эхиндэ» гэһэн Б. Оленинэй репортаж. Түрэл орон доторнай.
Гурбадахи хуудаһанда: хилын саанаһаа ерэһэн
нууд. Буряад орондо
хэблэлэй бии болоһо
лэй ойдо зорюулагда
ал. Информацинууд.
Дүрбэдэхи хуудаһа
зугаа. «Түрэл хизаар

Редактор Ц. Ц. ЦИБ

Гор. Улан-Удэ, ти
Управление по печати
вете Министров Бур
Н-04544.
Зак.